

The background is a surreal, alien landscape. In the upper left, a large, cratered moon hangs in a hazy, yellowish sky. The ground is covered with various alien plants, including tall, thin stalks and a large, green, multi-lobed plant in the foreground. The overall color palette is dominated by yellows, oranges, and greens.

OSADA

V zajetí nelidského světa
je nejtěžší zůstat člověkem.

KIR BULYČOV

TRIFID

Překlad Konstantin Šindelář

Kir Bulyčov

Osada

Tato kniha ani žádná její část nesmí být kopírována, rozmnožována ani jinak šířena bez písemného souhlasu vydavatele.

Copyright © Kira Soshinskaya – Heirs, 2014

All rights reserved.

Translation © Konstantin Šindelář, 2015

Epilogue © Mikhail Manakov, 2015

Cover © Angela Harburn | Dreamstime.com

© Stanislav Juhaňák – Triton, 2015

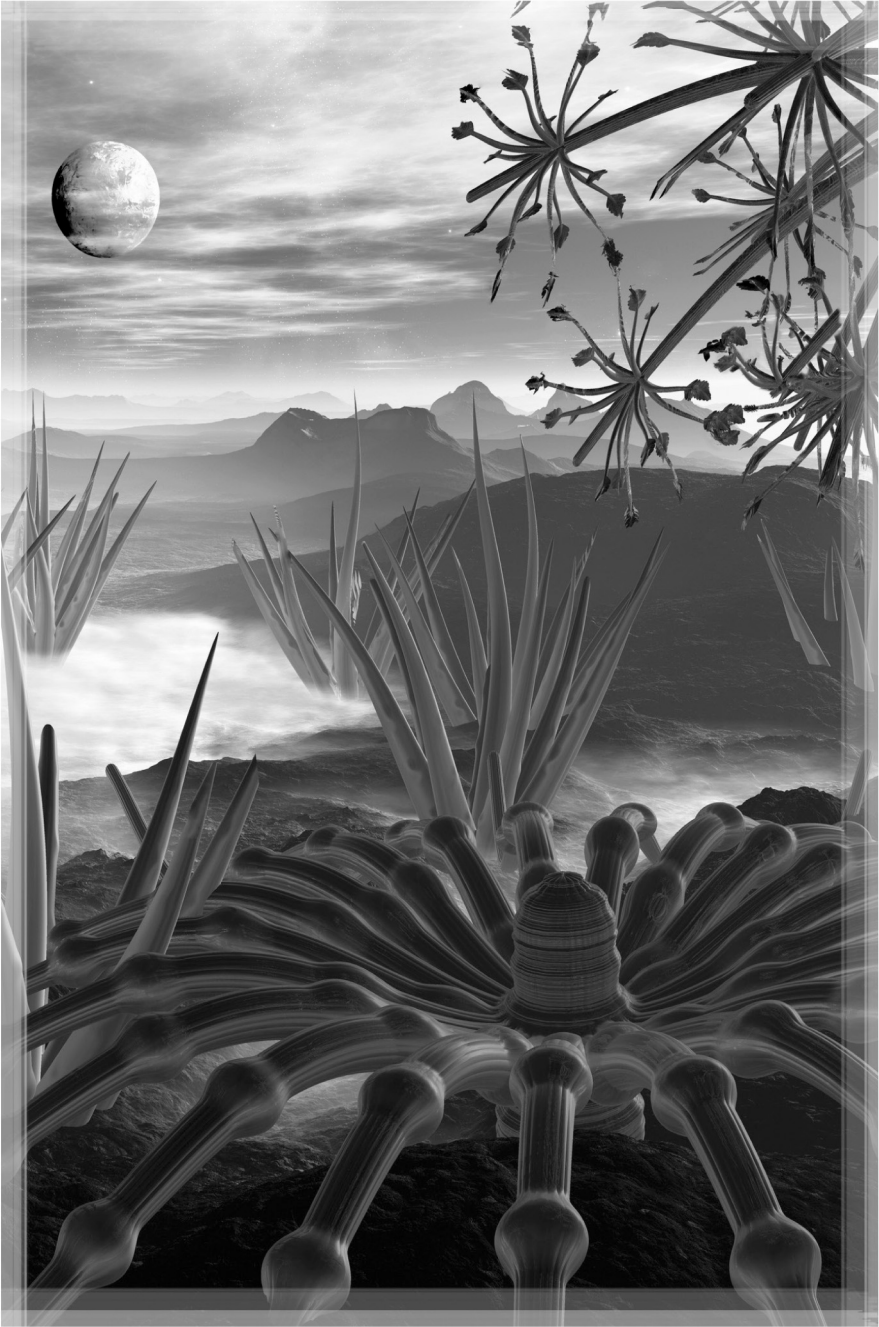
ISBN 978-80-7387-798-9

Stanislav Juhaňák – TRITON, Vykáňská 5, 100 00 Praha 10

www.tridistri.cz

KIR BULYČOV

OSADA

KIR BULYČOV

OSADA

**V zajetí nelidského světa
je nejtěžší zůstat člověkem.**

Stanislav Juhaňák – TRITON

ČÁST PRVNÍ

PRŮSMYK

KAPITOLA PRVNÍ

V domě bylo vlhko, kolem lampy se hemžily mušky. Měla se už dávno zhasnout; matka na to samozřejmě zapoměla, jenomže venku prší, je tam pološero. Oleg ležel na lůžku, probudil se před chvílí. V noci hlídal osadu – zaháněl šakaly, celá smečka se jich drala ke kůlně, divže ho samotného nezakousli. V nitru cítil jen všednost a prázdnotu, třebaže by čekal spíš rozrušení, možná i strach. Vždyť je to padesát na padesát, jestli se vrátíš anebo ne. Padesát na padesát, padesát a padesát, a kolik vlastně bude padesát krát padesát, padesát na druhou? Rozespale počítal. Vždycky přece musí existovat nějaké zákonitosti, nějaké násobilky, jinak budeš pořád jenom nosit sovy do Athén. Mimochodem, už dlouho se chtěl Kmeta zeptat, co jsou tyhle sovy vlastně zač. Paradox. Sovy nikde, ovšem Kmet o nich pořád mluví, aniž by uvažoval nad smyslem fráze.

V kuchyni zakašlala matka. Vida, takže je doma.

„Jak to, žes nešla?“ zeptal se.

„Už jsi vzhůru? Dáš si polévku? Zrovna jsem ji ohřála.“

„Kdo šel na houby?“

„Mariana s Dickem.“

„Nikdo další?“

„Možná někdo z děcek.“

Mohli ho vzbudit, zavolat ho. Mariana to sice přímo neslibovala, ale bylo by přirozené, kdyby ho zavolala.

„Nemám chuť jíst.“

„Jestli deště nepřestanou,“ řekla matka, „okurky nestačí dozrát, než přijdou mrazy. Všechno obroste plísni.“

Matka vstoupila do místnosti, rozehнала dlaní mušky, sfoukla lampu. Oleg se díval do stropu. Žlutá skvrna plísně se rozrostla, změnila tvar. Ještě včera se podobala Vaitkusově tváři z profilu, i s bramboře podobným nosem. Dnes se nos nafoukl, jako by do něj píchla vos, zatímco celé čelo se prohnulo, vybouřilo. Vždyť Dicka to v lese stejně nebaví. Proč by měl sbírat houby? Je to přece lovec, člověk ze stepi, jak sám vždycky říkává.

„Mušek je moc,“ řekla matka. „V lese je jim zima.“

„To sis teda našla koho litovat.“

Dům byl rozdělený na dvě poloviny, v té druhé žil Kmet a dvojčata, kluci Durovovi. Vzal si je k sobě, když jim umřeli rodiče. Dvojčata vždycky postonávala – jedno se uzdraví, druhé nachladne.

Nebyt jejich nočního skuhrání, Oleg by nikdy nesouhlasil mít po nocích službu. Bylo slyšet, jak kluci sborově zafňukali – dostali hlad. Kmetův monolog, nezřetelný, vzdálený a důvěrně známý, asi jako hučení větru, náhle ztichl, zavrzala lavice. To znamená, že Kmet vyrazil do kuchyně; hned vzápětí se rozhulákali jeho žáci.

„Proč bys měl chodit?“ řekla matka. „Kam byste asi došli?! Budete mít štěstí, když se vůbec vrátíte živí!“

Matka má na krajíčku. Poslední dobou pláče často. Hlavně v noci. Něco si mumlá, převaluje se a pak začíná tiše plakat – dá se to poznat podle toho, jak popotahuje nosem. Nebo si začíná jako nějakou mantru šeptat: „Nemůžu, já už nemůžu! Ať radši umřu...“ Kdykoli to Oleg slyší, strne, protože se stydí dát najevo, že nespí; je to, jako by špehoval, jako by viděl něco, co by neměl. A taky si stydí sám sobě přiznat, že mu matky není líto. Pláče kvůli tomu, co pro Olega neexistuje. Kvůli zemím, které nelze spatřit, kvůli lidem, kteří tu nikdy nebyli. Oleg si matku jinak vybavit ani nedokáže – jen takovou, jaká je dnes. Hubená a šlachovitá žena, rovné tmavé vlasy vzadu stažené do culíku; neustále z něho vypadávají a těžkými prameny klesají podél tváří, takže na ně matka musí foukat, aby si je dostala z obličeje. Má ho celý zarudlý, ten obličej, samý flíček po stepních bězcích, pod očima tmavé pytle, a samotné oči jsou příliš světlé, jakoby vybledlé. Matka sedí u stolu, mozolnaté ruce natažené, položené zhrublými dlaněmi dolů. Tak plač, rozplač se už! Určitě co chvíli vytáhne fotografii... No jistě, přisouvá si k sobě krabici, otevírá ji, vyndává fotku.

Za mezistěnou Kmet přemlouvá dvojčata, aby se najedla. Dvojčata fňukají. Žáci rámusí, pomáhají Kmetovi krmit ty dva malé. Jako by to byl úplně obyčejný den, kdy se nic nestane. Ale co asi dělají v lese? Za chvíli je tu poledne, oběd. Už je načase, aby se vrátili. Vždyť v lese se toho lidem může tolik přihodit.

Matka si prohlíží fotografii. Je na ní ona a otec. Oleg ten obrázek viděl snad tisíckrát a snažil se mezi sebou a otcem najít nějakou podobu. Nikdy se mu to nepovedlo. Otec je světlovlasý a kučeravý, rty má plné, bradu rozeklanou, vystrčenou vpřed. Usmívá se. Matka říká, že se vždycky usmíval. To matce se Oleg podobá víc. Ne dnešní, ale té na fotografii vedle otce. Rovně černé vlasy a tenké rty. Široké, husté, oblou-

kovitě klenuté obočí, pod ním jasně modré oči. A světlá pleť se silným ruměncem. I Oleg se snadno červená. A rty má také tenké a vlasy černé jako matka na fotografii. Otec i matka jsou mladí a moc veselí. A takoví rozzářeni. Otec má na sobě uniformu, matka šaty bez rukávů. Říká se jim sarafán. Tenkrát, před dvaceti roky, Oleg ještě nebyl na světě. Zato před patnácti už ano.

„Matko,“ řekl Oleg, „nech toho, co už.“

„Nepustím tě,“ řekla matka. „Nepustím, a basta. Jen přes mou mrtvolu.“

„Matko,“ řekl Oleg a posadil se na lůžku. „Už dost, ano? Radši si dám tu polévku.“

„Je v kuchyni,“ řekla matka. „Ještě teplá.“

Oči má vlhké. Takže přece jen plakala. Jako by už Olega pohřbívala. I když, možná, že plakala steskem po otci. Ta fotografie pro ni byla člověkem. Zato Oleg si na otce ani trochu nevzpomínal, i když se o to snažil.

Postavil se a šel do kuchyně. Byl tam Kmet. Zrovna zatápěl pod plotnou.

„Pomůžu ti,“ řekl Oleg. „Chceš ohřát vodu?“

„Ano,“ řekl Kmet, „děkuji. Mám hodinu, víš. Potom se u mě zastav.“

* * *

Mariana nasbírala plný vak hub. Měla štěstí. Pravda, musela kvůli tomu jít hodně daleko, k samotné soutěsce. S Olegem by si až tam nikdy netroufla, ale s Dickem se cítila klidně, protože Dick se cítil klidně. Všude. Dokonce i v lese. I když raději měl přece jen step. Byl to skvělý lovec, který jako by se už jako lovec narodil, třebaže ve skutečnosti se narodil dřív, než byla postavena osada.

„Koukám, že jsi v lese jako doma,“ řekl Dick.

Řekl to nahlas. Šel vepředu a maličko bokem. Bunda kožešinou ven mu padla, jako by to byla jeho vlastní kůže. Ušil si ji sám. Jen málokterá žena z osady by to zvládla stejně.

Les byl řídký a pokřivený; stromy, jež zde dosahovaly jen o málo větší výšky než dospělý člověk, nakláněly vrcholky do stran, jako by se bály vysunout z masy svých sousedů. A dobře dělaly. Zimní větry by jim vrcholky brzy ulámaly. Z jehlic kapala voda. Déšť byl studený a Marianě mrzla ruka, v níž nesla vak s houbami. Přendala si ho do druhé ruky. Houby ve vaku se skřípavě rozpohybovaly. Dlaň bolela. Zadržela si do ní třísku, když vyhrabávala houby. Dick třísku vyndal, aby zabránil

otravě. Kdoví, co to bylo za jehlici. Mariana si z lahvičky, která jí vždy visela na krku, lokla hořkého protijedu.

U bílých kořenů borovice, silných a kluzkých, si všimla fialové skvrnky.

„Počkej, Dicku,“ řekla. „Je tam květina, jakou jsem ještě neviděla.“

„Nechceš se obejít bez kytek?“ zeptal se Dick. „Je čas jít domů. Něco se mi tu nezdá.“ Na nepříjemnosti měl Dick opravdu nos.

„Vteřinku,“ řekla Mariana a přiběhla ke kmeni.

Namodralá kůra borovice, měkká a pórovitá, slabounce pulsovala, jak do sebe nasávala vodu, zatímco kořeny se zachvívaly a vysouvaly prsty, aby jim neunikla jediná kapka deště. Byla to květina. Obyčejná květina, fialka. Jen podstatně sytější barvy a také větší než ty, jež rostly v blízkosti osady. Také ostny byly delší. Mariana prudce vyškubla fialku ze země, aby se květina nestačila kořeny zachytit borovice, a o vteřinu později se již fialka ocitla ve vaku s houbami, které se nyní rozhemžily a rozvrzaly tak, že se Mariana nedokázala ubránit smíchu. A proto také hned neuslyšela Dickův výkřik:

„K zemi!“

Jakmile jí to došlo, skočila vpřed, padla na zem a přitiskla se k teplým pulsujícím kořenům borovice. Maličko se však opozdila. Tvář jí pálila tak, jako by do ní kdosi šplíchl vroucí vodu.

„Oči!“ křičel Dick. „Jsou v pořádku?“

Zprudka Marianu uchopil za ramena, odtrhl její bolestí křečovitě sevřené prsty od kořenů borovice a zvedl ji do sedu.

„Neotevírej oko,“ přikázal a jal se jí z obličeje rychle vytahovat drobnou tenkou jehličku. „Ty náno,“ povídal jí u toho rozzlobeně, „vůbec bys do lesa neměla chodit. Nauč se poslouchat. Pálí to, co?“

Znenadání nalehl na Marianu a povalil ji zpátky na kořeny.

„To bolí!“

„Proletěl ještě jeden,“ řekl; to už se zvedal. „Pak se podíváš. Rozbil se mi o záda.“

Dvě kuličky stepního běžce je minuly o nějaké tři metry. Pevné, spletené z jehlicím podobných semínek, avšak duté, a tedy lehounké jako vzduch; budou si poletovat tak dlouho, dokud náhodou nenarazí do stromu nebo dokud jimi nenadálý poryv větru nemrští proti skále. Milión takových kuliček zahyne zbytečně, ale jedna si najde svého medvěda, nabodá mu do teplého kožichu tisícovky jehliček a z těch pak časem vyraší mladé výhonky. Jsou velice nebezpečné, tyhle kuličky – během sezóny zrání musí být člověk v lese neustále ve střehu, nechce-li po zbytek života nosit na kůži hyzdivé flíčky.

„No nic,“ řekl Dick. „Všechny jehličky jsou pryč. A oči máš v pořádku. Protože to je to hlavní – aby se nedostaly do očí.“

„A co ranky, je jich hodně?“ zeptala se Mariana tiše.

„O svoji krásu nepřijdeš, neboj,“ řekl Dick. „A teď rychle domů, ať ti to Egle může namazat sádlem.“

„Ano, jistě,“ řekla Mariana a přejela si dlaní po líci.

Dick si toho všiml a klepl ji přes ruku: „Sahala jsi na houby, trhala jsi tu kytku, to ti přeskočilo? Chceš si tam zanést infekci?“

Houby mezitím vylezly z vaku a již se čile plazily mezi kořeny; několik se jich dokonce stačilo napůl zahrabat do země. Dick je Marianě pomohl všechny sesbírat. Jen tu nešťastnou fialku už nenašli. Potom Dick předal vak Marianě; byl sice lehký, ale Dick chtěl mít volné ruce. V lese o všem často rozhodují vteřiny, a tak je třeba, aby měl lovec ruce neustále v pohotovosti.

„Podívej se na mě,“ řekla Mariana, když si brala vak. Její chladná úzká dlaň s olámanými nehty se zdržela na Dickově ruce. „Je to se mnou moc zlé?“

„Vůbec to nestojí za řeč,“ řekl Dick. „Flíčky mají ve tváři všichni. Já taky. A hyzdí mě snad? Ne, je to tetování našeho kmene.“

„Tetování?“

„Copak jsi zapomněla? Když nás Kmet učil historii, říkal, že se tak divoké kmeny schválně zdobily. Byla to pocta.“

„To ale byli divoši,“ řekla Mariana, „jenže mě to bolí.“

„My jsme taky divoši.“

Dick již mířil kupředu. Neotáčel se. Mariana však věděla, že slyší všechno. Měl sluch lovce. Mariana přeskočila šedivý šlahoun dravé liány.

„Potom to začne svědit, tak moc, až skoro nemůžeš usnout. Hlavní je se neškrábat. Pak nezůstanou žádné stopy. Jenže všichni se i tak škrábou.“

„Já nebudu,“ řekla Mariana.

„Ve spánku se zapomeňš a stejně si to rozškrábeš.“

Děšť zesílil; vlasy se lepily k hlavě a z řas se řinuly krůpěje, ztěžující výhled, ovšem na její líce působila studená voda jako balzám. Marianu napadlo, že by stálo za to Dicka ostříhat – vždyť má vlasy až po ramena, překážejí mu. Je to špatné, že žije sám. Všichni žijí ve společných domácnostech, jen on ne. Na druhou stranu, samotářský život vede už dlouho, od doby, co zemřel jeho otec. Nejspíš si stačil zvyknout.

„Cítíš něco?“ zeptala se Mariana, když si všimla, že Dick zrychlil.

„Ano,“ řekl, „zvířata. Nejspíš šakaly. Smečku.“

Rozběhli se, ale v lese je těžké běžet rychle. Ti, kdo běhají neobezřetně, skončí jako oběd dubu nebo líány. Houby se ve vaku zmítaly, ale Mariana je nechtěla vyházovat. Vždyť se už co chvíli objeví paseka a za ní osada. U ohrady určitě někdo drží hlídku. Viděla, jak si Dick zpoza opasku vytáhl nůž a pohodlněji uchopil svou kuši. I ona si nachystala nůž. Ten její však byl úzký, dobrý na řezání lián nebo na vyhrabávání hub. Jenomže když vás dohání smečka šakalů, je takový nůž k ničemu – to už je lepší popadnout klacek.

* * *

Oleg dojedl polévku a hrnec se zbytkem postavil co nejvýš, na polici. Po podlaze z udusané hlíny zapleskala bosá chodidla žáků; Oleg skrze střílnu ve zdi sledoval, jak děti – hned poté, co se vyvalily ze dveří – skáčou do velikánské kaluže, jež se venku rozlila během posledních několika dní. Vodní šplíchance na všechny strany! Potom kdosi zakřičel: „Červ!“ Děti byly rázem na jedné hromadě a snažily se chytit červa, který vystrčil z vody růžový ocas a švihal s ním žáky po nohách. Zrzavá Rút, Thomasova dcera, pronikavě zaječela – červ jí musel svou žhavou přísavkou zasáhnout holou ruku; z protějšího domu vykoukla její matka a křikla:

„Vy jste se snad zbláznili! Kdo takhle leze do vody?! To chcete přijít o ruce?! Okamžitě domů!“

Žáci se však rozhodli vytáhnout červa ven a Oleg věděl proč. Červ totiž na vzduchu mění barvu, tu je červený, tu zase modrý, což bývá náramně zajímavé, jenomže zajímavé je to pro ně, pro děti, ovšem ne pro jejich matky, které mají z červů, těch neškodných a zbabělých stvoření, panický strach.

Linda, Thomasova žena, stála na kraji kaluže a volala dceru; Oleg, aby předešel matčině otázce, prohodil: „Hned jsem zpátky.“

Vyšel ven a podíval se na konec malé ulice, kde u brány v ohradě stál s kuší v ruce Thomas. V celém Thomasově postoji bylo patrné napětí. „Něco se děje,“ řekl si Oleg. „Hned jsem věděl, že se něco děje. Dick ji zavedl někam daleko a tam se něco stalo. Dick si neuvědomuje, že je jiná, úplně jiná než on sám, že je třeba ji chránit.“

Děti táhly červa ven z kaluže; byl teď téměř černý a pořád se nedokázal smířit se zajetím. Vtom však do zajetí upadla i zrzavá Rút a Linda se jí jala vléci domů. Oleg se rozběhl k ohradě a až v běhu si uvědomil, že si s sebou nevzal kuši, a že je tedy coby případná posila naprosto k ničemu.

„Co se děje?“ zeptal se Thomase.

„Myslím, že se kolem zase potulují šakali,“ opáčil ten, aniž by se otočil. „Smečka.“

„Stejná jako v noci?“

„Nevím. Dřív se přes den drželi zpátky. A co ty – čekáš na Marianu?“

„Odešla s Dickem na houby.“

„To vím, sám jsem je pouštěl ven. Ale neměj strach. Dokud je s Dickem, nic se jí nepříhoda. Je to rozený lovec.“

Oleg přikývl. Ta slova pro něho představovala křivdu, třebaže se Thomas Olega určitě nemínil dotknout. Tak se totiž věci měly – Dick byl spolehlivější, Dick byl skutečný lovec, kdežto on, Oleg, byl lovcem nanejvýš průměrným. Jako kdyby snad být lovcem představovalo vrcholný úspěch lidstva.

„Já to samozřejmě chápu.“ Thomas se znenadání usmál. Sklonil kuši a opřel se zády o sloup ohrady. „Jenomže se zkrátka jedná o otázku priorit. V nevelkém společenství, jako je, řekněme, to naše, zaostávají některé dovednosti, kupříkladu matematické, na hodnotové škále za jinými, jako je třeba schopnost skolit medvěda, což je sice nespravedlivé, ale zároveň také jednoduše vysvětlitelné.“

Thomasův úsměv byl zdvořilý – jeho dlouhé rty se v koutcích prohýbaly, jako by se mu nedokázaly vtěsnat do tváře. Měl ji tmavou, samá hluboká vráska, a oči dokonce ještě o odstín tmavší. Se žlutými bělmy. Thomase bolela játra. Možná to byla právě tato choroba, jež ho připravila o všechny vlasy a způsobovala mu časté záchvaty kašle. Thomas však byl vytrvalý a nejlépe ze všech znal cestu k průsmyku.

Znenadání Thomas prudce pozvedl kuši a bez míření vystřelil. Oleg vrhl pohled tam, kam zasvištěla šipka. Šakal nestačil uskočit. Vypadl z křovin, jako by ho křoviny celou dobu držely ve stoji a až nyní ho pustily. Zhroutil se na palouk, jedinkrát sebou škubl a strnul.

„Mistrovský zásah,“ řekl Oleg.

„Díky. Chtělo by to ho odtáhnout, než se sletí mrchožrouti.“

„Udělám to,“ řekl Oleg.

„Ne,“ řekl Thomas. „Není sám. Radši si skoč pro kuši. Děcka budou muset při návratu projít přes celou smečku. Kolik je v ní šakalů?“

„V noci jsem jich napočítal šest,“ řekl Oleg.

Šakalova černá tlama byla otevřená dokořán, trsy bílých chlupů trčely jako jehly.

Oleg se užuž začal otáčet, aby se rozběhl pro kuši, ale zarazil jej Thomasův hvizd. Byl hodně hlasitý, musel být slyšet snad v každém koutě osady.

Zastavit se? Ne, radši pro kuši! Zabere to jen minutku.

„Co se přihodilo?“ Matka stála ve dveřích.

Odstrčil ji, popadl ze zdi kuši, divže přitom nevytrhl hák. Kde jsou šipky? Pod stolem? Nebo je snad někde zašantročila dvojčata?

„Šipky jsou za plotnou,“ řekla matka. „Tak co se přihodilo? Něco s Marianou?“

Kmet vyběhl s kopím – těžko by mohl střílet z kuše jen jednou rukou. Oleg Kmeta předešel; šipku z toulce vytahoval přímo za běhu, třebaže zrovna tohle by se za běhu určitě dělat nemělo. Celá drobotina osady se hrnula k ohradě.

„Zpátky!“ křikl Oleg hrozivým hlasem, ale nikdo jej neuposlechl.

Vedle Thomase již stál Sergejev, v ruce měl velký luk. Oba muži napjatě naslouchali. Sergejev zvedl ruku se dvěma chybějícími prsty, čímž nařídil každému, kdo přibíhal k ohradě, strnout.

A tu se zpoza šedivé rovné stěny lesa ozval výkřik. Lidský výkřik. Byl vzdálený, krátký a náhle přerušovaný; vystřídalo ho nekonečné ticho, neboť jediná živá duše v osadě se teď neodvažovala vydechnout. Zmlkla dokonce i nemluvnata v kolíbce. A Oleg si představil, ne, dokonce zřetelně uviděl, jak kdesi tam, za hradbou deště a bělavých kmenů, uprostřed živé, dýchající a pohybující se masy lesa, stojí Mariana, zatímco Dick klečí na kolena a snaží se uchopit kopí levou rukou, neboť z praviče, rozervané šakalovými zuby, mu nezastavitelně tryská krev...

„Kmete!“ křikl Thomas. „Borisi! Zůstaň u ohrady. Olegu, ty poběž za námi.“

Na okraji lesa je dohonila teta Luisa se svým slovným tesákem, jímž minulý rok zahnila medvěda. Ve druhé ruce třímala doutnající kus dřeva. Teta Luisa byla velká, tlustá a strašlivá žena – chomáče krátkých prošedivělých vlasů jí čněly na všechny strany, dlouhé volné šaty se jí vzdouvaly jako zvon. Dokonce i stromy bázlivě stahovaly větve a svinovaly listy, neboť teta Luisa byla jako zlý duch, jehož ryk se v zimě ozývá ze soutěsky. A když teta Luisa škobrtla přes dravou liánu, ta se namísto toho, aby sevřela svou oběť, raději schovala za kmen stromu jako nějaký zbabělý had.

Thomas se zastavil tak nečekaně, že do něho Sergejev divže nenarazil, načež si do úst strčil dva prsty a zahvízdl. Nikdo v osadě neuměl hvízdát tak hlasitě.

Jakmile hvízd dozně, postřehl Oleg, že celý les strnul, vyděšen lidským lomozem, lidským shonem a hněvem. Jediným zvukem zůstávalo těžké oddechování statné tety Luisy.

„Sem!“ zakřičela Mariana.

Její hlas se ozval docela blizoučko. Vlastně ani tak nezakřičela, jako spíš zavolala, jak se volává z opačného konce osady. A pak, když se znovu rozběhli, uslyšel Oleg i Dickův hlas, či spíše řev podobný zvířecímu, a také zlostné chrčení šakala.

Oleg se vrhl stranou, aby předběhl tetu Luisu, ale tu se před ním objevila záda Sergejeva, který se ani nestačil obléci, a tak utíkal pouze v kožených kalhotách.

Mariana, přesně jako v Olegově vidění, stála přitisknuta zády k měkkému bílému kmenu staré mohutné borovice, který se poddal směrem dovnitř, jako by se dívku snažil ochránit. Dick však neklečel. Místo toho se s nožem v ruce bránil velkému šedivému šakalovi, který uhýbal jeho ranám, kroutil se a syčel. Poblíž se na zemi zmítal jiný šakal, z boku mu trčela šipka. A ještě přinejmenším pět dalších sedělo opodál, jako diváci. Je to takový zvláštní šakalí zvyk. Nikdy neútočí všichni pospolu, nýbrž čekají. Pokud si s kořistí neporadí první, pustí se do ní druhý. A tak dále, dokud nezvítězí. Nijak se navzájem nelitují. Ani nevědí, co to znamená. Když Sergejev svého času jednoho šakala pitval, měl co dělat, aby našel mozek.

Přihlízející šakali jako na povel otočili mordy k lidem, kteří vtrhli na palouk. A Olegovi se zazdalo, jako by se v rudých flíčcích šakalích očí mihlo něco jako odsouzení. Copak to jde – útočit všichni najednou? Vždyť je to proti pravidlům.

Šakal, který se zuby snažil sevřít nůž a vyškubnout ho Dickovi z ruky, se znenadání svalil na bok; z kořene jeho dlouhého krku čněla šipka. Ukázalo se, že zatímco Oleg uvažoval co a jak, Thomas už stačil vystřelit. A Dick, jako by na to celou dobu čekal, se okamžitě otočil k ostatním šakalům a s kopím v ruce se na ně vrhl. Po boku se mu vmžiku objevili Sergejev i teta Luisa se svým tesákem a doutnajícím klackem. Než šakali stačili pochopit, co se děje, dva z nich již leželi mrtví; ostatní se stočili do klubíček – konce plochých šupinatých ocasů přitisknuté na lysé zátylky – a kvapně se odkutáleli do hustého mlází. Nikdo se za nimi nerozběhl. Oleg přikročil k Marianě:

„Jsi v pořádku?“

Mariana plakala. Tiskla si k hrudi pohybuující se vak s houbami a hořce plakala.

„Tak mluv, mluv!“ polekal se Oleg.

„Poštípal mě stepní běžec,“ vzlykla Mariana. „Budu teď celá křepená.“

„Škoda, že jste dorazili tak rychle,“ řekl Dick a hřbetem dlaně si z tváře setřel krev. „Zrovna jsem se dostával do ráže.“

„Nepovídej hlouposti,“ řekla teta Luisa.

„Třetí nebo čtvrtý by tě dostal,“ řekl Sergejev.

* * *

Cestou k osadě začala Dickem lomcovat zimnice, šakalí kousnutí ještě nikdy nikomu nic dobrého nepřineslo. Všichni se okamžitě odebrali do Vaitkusova domu. Samotný Vaitkus stonal a odpočíval na lůžku, ale jeho žena Egle vytáhla z lékárníčky – bedny v koutě – roztok pro obklad a výtažek proti šakalímu jedu, načež Dickovi omyla ránu a nařídila mu, aby se šel vyspat. Marianě namazali tvář sádlem. Dick odešel. Za jednu dvě hodiny mu horečka klesne, ale nyní se cítil opravdu mizerně a nechtěl, aby to ostatní viděli.

Egle postavila na stůl misku s cukrem, vyvařeným z kořenů bažinné ostrice. Jedině ona s Marianou dokázaly rozpoznat sladkou ostrici od obyčejné. A vlastně ještě malé děti, jež měly nos na to, která bylina je sladká a na kterou se naopak nesmí sahat. Poté Egle rozlila do hrnků vroucí vodu a pak už si každý sám nabíral lžící hustý šedý cukernatý rosol. U Vaitkusů to tak zkrátka chodí. I proto je všichni rádi navštěvují.

„Není to nic hrozného?“ zeptal se Thomas Egle. „Bude Dick moci jít?“

„Je jako kočka, všechno se mu hned hojí.“

„Máš přece jenom pochybnosti?“ zeptal se Sergejev.

„Nemám,“ řekl Thomas, „jiné východisko stejně není. Navrhuješ, abychom čekali další tři roky? To už tu všichni pomřeme.“

„Nepomřeme,“ ozval se ze svého lůžka Vaitkus. Plnovous a hustá hříva vlasů mu zakrývaly skoro celou tvář. Vidět byl jen červený nos a světlé skvrny očí. „Jen definitivně zdivočíme.“

„To je přece totéž,“ řekl Thomas. „Dostat tak do rukou Daniela Defoea, toho bídného lháře!“

Vaitkus se rozesmál, i když to znělo spíš jako záchvat kašle.

Oleg už tyhle řeči slyšel. Vést je nyní bylo zbytečné a jalové, úplně k ničemu. Už už chtěl vyrazit do kůlny za Kmetem – věděl, že tam právě se svými žáky stahuje zabité šakaly – a promluvit si s ním. Prostě si jen popovídat. Pak se ale podíval na misku s cukrem a rozhodl se, že ho ještě trochu sní. Doma s matkou dojedli svůj díl již předminulý týden. Nabral si tedy cukru, ale ne moc, aby lžíce nebyla plná. Vždyť se sem nepřišel přejídat.

„Pij, Marjánko,“ řekla Egle. „Jsi unavená.“

„Děkuji,“ řekla Mariana, „ještě dám odmočit houby, než stačí usnout.“

Oleg si Marianu prohlížel tak, jako by ji viděl poprvé v životě; dokonce si zapomněl zvednout lžici k ústům. Mariana má rty jako namalované – zřetelné, na krajích malinko tmavší, prostě úžasné rty, jaké nemá nikdo jiný v celé osadě. I když se trochu podobá Sergejevovi. Ale vážně jen trochu. A nejspíš se podobá i matce, třebaže na tu si Oleg nevzpomínal. A možná také svému dědovi? Úžasná věc, tahle genetika. Kmet v pareništi – jámě za kůlnou, Marianině panství – prováděl pro své žáky experimenty s hrachem. No, vlastně ne přímo s hrachem, ale se zdejší čočkou, ovšem všechno sedělo, jen s určitými úpravami. Sady chromozomů jsou samozřejmě odlišné. Mariana má trojúhelníkovitý obličej, čelo i lícní kosti široké, ovšem bradu špičatou; oči tedy měly ve tváři spoustu volného místa, a tak ho také všechno obsadily. A krk má dlouhý, s růžovou jizvou z boku, ještě od dětství. Na tu si Mariana zvykla, ale kvůli stepnímu běžci se trápí. Není to jedno, jestli má člověk ve tváři flíčky anebo ne? Každý je má. A místo korálů má Mariana na krku – jako všichni obyvatelé osady – provázek a na něm dřevěnou lahvičku s protijedem.

„Představ si, že pochod skončí tragicky,“ řekl Sergejev.

„To bych nerad, když se ho sám účastním,“ řekl Thomas.

Vaitkus se opět zasmál.

„Chlapci, Dick s Olegem,“ zažbluňkalo to odkudsi z prostředka jeho plnovousu, „jsou nadějí naší osady, její budoucností. A ty jsi jeden ze čtyř posledních mužů.“

„Připočti ještě mě,“ řekla basem teta Luisa a jala si hlasitě foukat do hrnku, aby zchladila jeho vroucí obsah.

„Mě nepřesvědčíš,“ řekl Thomas. „Ale jestli se moc bojíš, co kdybychom nechali Marianu tady?“

„Bojím se o dceru, ano,“ řekl Sergejev. „Ale my se tu teď bavíme o zásadnějších věcech.“

„Půjdu namočit ty houby,“ řekla Mariana a lehce se zvedla.

„Kost a kůže,“ řekla teta Luisa, pohled upřený přímo na ni.

Když míjela otce, dotkla se Mariana konečky prstů lehounce jeho ramene. Sergejev zvedl dlaň se třemi prsty, aby ji položil na Marianinu ruku, ale dcera se již odtáhla a rychle prošla ke dveřím. Ty se otevřely, vpustily dovnitř rytmický šum deště a pak se hlasitě zabouchly. Oleg se divže nerozběhl za ní, ale ovládl se – bylo by to neslušné.

Z druhé místnosti vyšel nejistým krokem jeden z Vaitkusových synů. Kolik že mu to vlastně je? První se narodil minulý jaro a druhý nedávno,

když už napadl sníh. To znamená, že tomuhle musí být rok a půl. A celkem mají Vaitkusové šest dětí. Světový rekord.

„Cukšík,“ řeklo dítě nazlobeně.

„Já ti dám cukřík!“ rozhořčila se Egle. „Koho že to tady bolí zuby? Mě snad? A kdo chodí naboso? Já?“

Zvedla klučinu a odnesla ho z místnosti.

Oleg spatřil, že si jeho ruka mimovolně znovu nabrala cukr z misky. Rozzlobil se sám na sebe a vytil celou lžící zpátky. Prázdnou si ji pak zvedl k ústům a olízal.

„Nechceš ještě trochu vroucí vody?“ zeptala se teta Luisa. „Je mi těch našich děcek líto, jak nikdy nejsou úplně najezená.“

„Teď to ještě nic není,“ řekla Egle, která se právě vrátila do místnosti. Zpoza jejich zad se ozýval basový řev Vaitkuse mladšího. „Zrovna začaly růst houby. A vitaminů je dost. S tuky je to ovšem horší...“

„My už půjdeme,“ řekla teta Luisa. „Jsi celá bledá.“

„Víš přece proč.“ Egle se pokusila usmát, ale výsledkem byla jen jakási bolestná grimasa.

Egle před měsícem porodila dítě, holčičku, mrtvou. Kmet řekl, že už je moc stará na to, aby rodila. A že organismus má vyčerpaný. Jenomže ona je strašně zodpovědná. Rod musí pokračovat. „Chápeš to?“ Oleg to chápal, i když řeči na tohle téma mu nebyly příjemné, neboť hovořit o tom mu připadalo neslušné.

„Díky za pohoštění,“ řekla teta Luisa.

„Jak se ti povedlo se takhle nafouknout, to mi tedy hlava nebere,“ řekl Thomas, zatímco sledoval, kterak objemné tělo tety Luisy pluje ke dveřím.

„Jedno je jisté – blahobytný život za to nemůže,“ řekla Luisa, aniž by se otočila. Ve dveřích se ještě zastavila a řekla Olegovi: „Pro všechen ten rozruch ses dneska zapomněl zastavit u Kristýny. A ony tam na tebe čekají. To není hezké.“

No jistě. Ani trochu to není hezké! Vždyť tam měl být už před hodinou.

Oleg vyskočil.

„Hned jsem tam.“

„To nic, to já jen tak, pro pořádek,“ řekla teta Luisa. „Zajdu tam sama. Jen co nakrmím ty svoje sirotky.“

„Nemusíš.“

Oleg se vyřítíl ven hned za tetou Luisou. Najednou si vzpomněl, že Egle zapomněl poděkovat za vodu s cukrem, a zastyděl se. Už ale nebyl čas se vracet.

Vy kročili spolu, bok po boku, byl to jen kousek. Vždyť celá osada by se dala podél ohrady oběhnout ani ne za pět minut.

Domy pod šikmými pultovými střechami se tlačily, tiskly se jeden k druhému, vytvářejíce dvě řady po obou stranách rovné cestičky, která roztínala osadu vedví – od brány v ohradě až po společnou kůlnu a skladiště. Deštěm zmáčené střechy, pokryté dlouhými plochými listy růžových vodních tulipánů, se matně leskly, odrážela se v nich vždy šedivá a vždy zamlžená obloha. Čtyři domy na jedné straně, šest na druhé. Pravda, tři z nich teď byly prázdné. Po loňské epidemii.

Kristýnin dům je předposlední, za ním už stojí jen ten Dickův. Teta Luisa bydlí naproti.

„Nebojíš se odejít?“ zeptala se teta Luisa.

„Musí se to udělat,“ řekl Oleg.

„Odpověď hodná muže.“ Teta Luisa se neznámo proč pousmála.

„A co Sergejev, pustí Marianu?“ zeptal se Oleg.

„Půjde, určitě s vámi půjde, ta tvoje Mariana.“

„Nic se nám nestane,“ řekl Oleg. „Jsme čtyři. Všichni ozbrojení. A do lesa nejdeme poprvé.“

„Do lesa ne,“ souhlasila Luisa, „ale v horách je všechno úplně jinak.“

Zastavili se na cestě mezi domy Kristýny a Luisy. Luisiny dveře byly pootevřené, leskly se v nich oči – Kazik, Luisin osvojenec, už na tetu čekal.

„V horách je to zlé,“ řekla Luisa. „Celý život si budu pamatovat, jak jsme přes ně šli. Lidé umrzali doslova před očima. Každé ráno, když jsme vstávali, se našel někdo, koho už nešlo vzbudit.“

„Teď je léto,“ řekl Oleg. „To znamená žádný sníh.“

„Přání otcem myšlenky. V horách je sníh vždycky.“

„Ale jestli nebude možné projít, vrátíme se,“ řekl Oleg.

„Vraťte se. Radši se vraťte.“

Luisa se otočila ke svému domu, Kazik jí vyběhl vstříc. Oleg šťouchl do Kristýniných dveří.

U Kristýny je vždycky dusno, páchne to tu čímsi nakyslým, plíseň již pokryla všechny stěny jako tapeta, a třebaže je žlutá, tahle plíseň, a oranžová a zářivá, v místnosti díky ní není o nic větší světlo. A lampa nesvítí.

„Ahoj,“ řekl Oleg a přidržel dveře, aby rozeznal, kdo je kde v tmavé místnosti. „Ještě nespíte?“

„Ach,“ řekla Kristýna, „takže jsi přece jen přišel. A to už jsem si říkala, že nepřiješ, hned mě napadlo, že na to zapomeneš. Chystáte se teď přece do hor, tak proč myslet na mě?“

„Neposlouchej ji, Olegu,“ řekla tiše, tichounce, téměř šeptem Liz. „Ona takhle vrčí pořád. I na mě. Už mě to otravuje.“

Oleg nahmatal stůl a chvíli po něm tápal, až našel lampu; potom si z váčku u pasu vytáhl křesadlo a troud.

„Proč tady sedíte potmě?“ zeptal se.

„V lampě došel olej,“ řekla Liz.

„A kde je plechovka?“

„Žádnou nemáme,“ řekla Kristýna. „Kdo nás taky potřebuje, dvě bezmocné ženy? Kdo by nám nosil olej?“

„Olej je na polici, vpravo od tebe,“ řekla Liz. „Kdy vyrazíte?“

„Po obědě,“ řekl Oleg. „Jak se cítíš?“

„Dobře. Jsem jenom slabá.“

„Egle říkala, že za tři dny už budeš moci vstát. Jestli chceš, můžeme tě přenést k tetě Luise, co říkáš?“

„Nenechám tu mámu samotnou,“ řekla Liz.

Kristýna ve skutečnosti nebyla její matkou. Už dlouho však bydlely spolu. V době založení osady byla Liz ani ne roční dítě, ze všech úplně nejmladší. Její matka umrzla v průsmyku a otec zahynul ještě předtím. Kristýna Liz celou cestu nesla v náruči. Byla tehdy silná a odvážná. A měla oči. Ty dvě pak spolu už zůstaly. Potom Kristýna oslepla. Mohli za to stepní běžci; lidé tenkrát ještě nevěděli, jak se jim bránit. A tak oslepla. Nyní svůj dům opouští zřídka. Vlastně jen v létě, když neprší. Všichni si už na déšť zvykli, nevnímají ho. Ale ona si nezvykla. Když prší, nic ji ven nedostane. A když je sucho, sedne si na zápraží, podle chůze poznává kolemjdoucí a stěžuje si. Kmet říká, že to Kristýna nemá v hlavě úplně v pořádku. Zato dřív bývala velkou kapacitou v oboru astronomie. Hodně velkou kapacitou. Liz Olegovi jednou řekla: „Představ si tragédii člověka, který se celý život díval na hvězdy, ale pak se dostal do lesa, kde hvězdy nejsou vidět, a ještě k tomu úplně oslepl. Tohle vůbec nemůžeš pochopit.“

„No jistě,“ řekla Kristýna, „přeneste ji někam. Proč by tu měla chcípat se mnou?“

Oleg našel na polici plechovku, nalil olej do lampy, zapálil ji. Rázem bylo světlo. Teď už mohl vidět širokou postel, na níž pod kožešinami ležely vedle sebe Kristýna a Liz. Oleg se vždycky divil, jak moc jsou si ty dvě podobné; až se skoro nechce věřit, že nejsou příbuzné. Obě světlé, se žlutými vlasy, širokými plochými tvářemi a měkkými rty. Liziny oči jsou zelené. Kristýna je má zavřené. Ale říká se, že i ty její bývaly zelené.

„Oleje máte dost ještě alespoň na týden,“ řekl Oleg. „Potom vám Kmet donese další. Nešetřete s ním. Proč byste tu měly sedět potmě?“

„Škoda, že jsem onemocněla,“ řekla Liz. „Chtěla bych jít s tebou.“

„Příště,“ řekl Oleg.

„Za tři roky?“

„Za rok.“

„Jeden zdejší rok znamená tři naše. Mám slabé plíce.“

„Zima je ještě daleko, uzdravíš se.“

Oleg si uvědomoval, že neříká to, co od něho ta dívka s plochou tváří očekává. Když mluvila o výpravě, měla tím na mysli něco docela jiného – aby byl Oleg pořád s ní, protože ona má přece strach, je úplně sama. Oleg se snažil být zdvořilý, ale ne vždy se mu to dařilo. Liz ho rozčilovala – její oči vždycky o něco žadonily.

Kristýna vstala z postele, zvedla hůl a vykročila k plotně. Uměla všechno dělat sama, ale dávala přednost tomu, aby jí pomáhali sousedi.

„To je vážně na zbláznění,“ mumlala si. „Já, vynikající vědkyně a žena kdysi pověstná svou krásou, teď musím živořit v tomhle chlívku, všemi opuštěná, uražená osudem...“

„Olegu,“ řekla Liz a nadzvedla se na lokti. Oleg letmo zahlédl bílá ňadra a odvrátil se. „Nechod' s nimi, Olegu. Nevrátíš se. Víím, že se nevrátíš. Mám předtuchu...“

„Nemám donést vodu?“ zeptal se Oleg.

„Vodu máme,“ řekla Liz. „Nechceš mě poslechnout. Kéž bys mě tak alespoň jednou v životě poslechl!“

„Už půjdu.“

„Běž,“ řekla Liz.

Ale ve dveřích ho ještě dohonila její slova: „Oleško, podívej se prosím, jestli tam nenajdeš lék proti kašli. Pro Kristýnu. Nezapomeneš na to?“

„Nezapomenu.“

„Ale zapomene,“ řekla Kristýna. „A není se co divit.“

„Olegu!“

„Co ještě?“

„Neřekl jsi mi ,na shledanou‘.“

„Na shledanou.“

Kmet se umýval nad lavorem v kuchyni.

„Jsou pořádně velcí, ti šakali, co jste je zabili,“ řekl Olegovi na přivítanou. „Jenom srst mají špatnou, letní.“

„To Dick se Sergejevem, ne já.“

„Zlobíš se? Byl jsi u Kristýny?“

„Tam je všechno v pořádku. Časem budou potřebovat olej. A taky brambory – ty už jim taky docházejí.“

„Nedělej si starosti. Zajdi ke mně, ještě si naposled promluvíme.“

„Ale ať tam nejsi moc dlouho!“ houkla zpoza mezistěny matka.

Kmet se ušklíbl. Oleg sundal z háčku ručník a přidržel mu ho, aby si do něj mohl pohodlněji utřít levou ruku. O pravou stařec přišel před nějakými patnácti roky, ještě při úplně prvním pokusu proniknout k průsmyku.

Oleg vstoupil do Kmetovy místnosti, posadil se ke stolu vyleštěnému lokty žáků a odsunul podomácku vyrobené počítadlo se sušenými ořechy místo kuliček. Kolikrát jen u tohoto stolu seděl? Několik tisícrát. A téměř všechno, co zná, slyšel právě tady.

„Nejvíc ze všech se bojím pustit tebe,“ řekl stařec a posadil se naproti Olegovi, na místo učitele. „Myslel jsem si, že mě za pár let vystřídáš a budeš učit děti.“

„Já se vrátím,“ řekl Oleg. A pomyslel si: „Co teď asi dělá Mariana? Houby už určitě dala odmočit a potom si zase přerovnávala celý svůj herbář, vždycky ho tak přerovnávala... Chystá se na cestu? Povídá si s otcem?“

„Posloucháš mě?“

„Samozřejmě, učiteli.“

„Přesto jsem ale trval na tom, aby tě vzali za průsmyk. Myslím, že je to pro tebe důležitější než pro Dicka nebo Marianu. Budeš mýma očima, mýma rukama.“

Kmet zvedl ruku a podíval se na ni s takovým zájmem, jako by ji ještě nikdy neviděl. A zamyslel se. Oleg mlčel, rozhlížel se po místnosti. Kmetovi se občas stávalo, že znenadání zmlkl – na minutu, někdy na dvě. Každý má své slabosti. Plamínek lampy se odrazil na povrchu vyleštěného, jako vždy čistého mikroskopu s chybějícím okulárem. Sergejev Kmetovi alespoň tisíckrát říkal, že prázdná kovová roura je příliš velký přepych, než aby jen tak stála na polici jako ozdoba. „Dones ji ke mně do dílny, Borjo. Udělám z ní dva báječné nože.“ Ale Kmet na to nikdy nepřistoupil.

„Promiň,“ řekl stařec. Dvakrát mrkl vlídnýma šedýma očima a uhladil si pečlivě zastříhnutou bradku, kvůli níž ho teta Luisa vytrvale na-

zývala kupčičkem. „Přemýšlel jsem. A víš o čem? O tom, že pozemská historie již zná takové případy, kdy skupina lidí nešťastnou náhodou zůstala odříznuta od společného proudu civilizace. A tady se dostáváme do oblasti kvalitativní analýzy...“

Kmet znovu zmlkl; jen jeho rty se naprázdno pohybovaly. Pohroužil se do vlastních myšlenek. Oleg si už na to zvykl. Líbilo se mu sedět vedle starce a prostě jen mlčet; měl pocit, že v sobě stařec ukrývá tolik vědomostí, že i samotný vzduch v místnosti je jimi nasycen.

„Ano, samozřejmě je potřeba brát v úvahu časový diapazon. Diapazon – to znamená rozpětí. Budeš si to pamatovat?“

Kmet vždycky vysvětloval slova, s nimiž se jeho žáci dosud nesetkali.

„Osamocenímu člověku stačí pro degradaci několik let. V případě, že se jedná o, jak se říká, nepopsaný list. Je známo, že děti, jichž se v útlém mládí ujali vlci nebo tygři – a k takovým případům docházelo v Indii a v Africe –, stačily během několika roků beznadějně zaostat za svými vrstevníky. Vlastně by se u nich dalo mluvit o jisté formě mentální retardace. Mentální retardace – to znamená...“

„Vím, co to znamená.“

„Promiň. Zkrátka a dobře, takové děti už byly pro lidstvo nadobro ztracené. Dokonce i chodily výhradně po čtyřech.“

„A kdyby šlo o dospělého?“

„Dospělého by se vlci neujali.“

„A kdyby se třeba dostal na neobydlený ostrov?“

„To se samozřejmě liší případ od případu, ale degradace je nevyhnutelná... Ovšem míra degradace...“

Stařec se podíval na Olega. Ten přikývl. Tohle slovo znal.

„Míra degradace závisí na úrovni, jíž člověk dosáhl v okamžiku izolace, a také na jeho povaze. Nicméně, dějinný experiment nelze zakládat na jednom jediném individuu. My tady mluvíme o společenství. Může si skupina lidí v podmínkách izolace zachovat stejnou kulturní úroveň, jakou měla v okamžiku odcizení?“

„Může,“ řekl Oleg. „Příkladem jsme my.“

„Nemůže,“ řekl stařec. „Ale zatímco malému dítěti stačí pět roků, skupina – tedy pokud mezitím nevymře – na to potřebuje dvě tři pokolení. Kmen o něco více... A celý národ možná dokonce staletí. Ale proces je to nezvratný. Prověřený historií. Vzpomeň si třeba na australské Abořidžince...“

Vstoupila Olegova matka; byla učesaná, ve vyprané sukni.

„Poseďm tu s vámi,“ řekla.

„Samozřejmě, Iročko,“ řekl stařec. „Zrovna si povídáme o sociálním progresu. Nebo přesněji regresu.“

„Slyšela jsem,“ řekla matka. „Rozjímáš nad tím, za jak dlouho tady začneme běhat po čtyřech? Tak na to ti odpovím – dřív tu všichni zdechneme. A díkybohu. Tenhle život už mi leze krkem.“

„Zato jemu neleze,“ řekl stařec. „A mým dvojčatům taky ne.“

„Však taky kvůli němu žiju,“ řekla matka. „Ale vy ho posíláte na jistou smrt.“

„Pokud bych měl přistoupit na tvé stanovisko,“ řekl Kmet, „musel bych konstatovat, že tady nám hrozí smrt každý den. Les znamená smrt, zima znamená smrt. Záplavy jsou smrt, uragán je smrt, čmeláci bodnutí je smrt. Vůbec nemůžeme tušit, odkud se smrt vyplíží a jakou na sebe vezme podobu.“

„Může se vyplížit, kdy se jí zachce, a vzít si, koho se jí zachce,“ řekla matka. „Pěkně jednoho po druhém.“

„Dnes je nás více než před pěti lety. Hlavním problémem není fyzické přežití, nýbrž morální.“

„Je nás méně! Lidí, jako jsme my dva, je méně! Copak nechápeš, že jsme už skoro vymřeli! A co bez nás ti cucáci asi tak zmůžou?“

„Zmůžeme leccos,“ řekl Oleg. „Šla bys ty sama do lesa?“

„To bych se radši oběsila. Někdy mám strach vycházet i z domu.“

„Zato já mohu jít třeba hned. A vrátím se. S kořistí.“

„A co dneska? Dick s Marjankou měli štěstí, že jsme je zachránili.“

„To byla náhoda. Víš přece, že šakali nechodí ve smečkách.“

„Nic nevím! Tohle přece byla smečka, nebo snad ne? Tak byla?“

„Byla.“

„Tak to znamená, že chodí...“

Oleg se rozhodl už dál nic nenamítat. I matka zmlkla. Kmet si povzdechl, dočkal se pauzy a jal se pokračovat ve svém monologu:

„Dnes jsem si vybavil jeden příběh, ani nevím proč. Bůhvíjak dlouho jsem si na něj snažil vzpomenout, no a dneska se mi to konečně povedlo. Snad proto, že to souvisí s naší situací? Stalo se to v roce 1530, nedlouho po objevení Ameriky. Německá velrybářská loď, která lovila jižně od Islandu, se dostala do prudké bouře a ta ji odnesla na severozápad, do neznámých vod. Vlny po několik dní unášely loď mezi ledovci – to jsou...“

„Ledové hory, já vím,“ řekl Oleg.

„Správně. Po těch několika dnech se na obzoru objevily zasněžené hornaté břehy neznámé země. Dnes se jí říká Grónsko. Loď zakotvila a námořníci vyšli na souš. A představte si jejich údiv, když spatřili polo-

rozbořený kostel a potom také zbytky kamenných chýší. V jedné z nich narazili na mrtvolu zrzavého muže v oděvu neuměle ušitém z tuleních kůží, vedle níž ležel obroušený zrezivělý nůž. A všude okolo jen zašlost, mráz a snůh...”

„Nestraš, Borjo,“ řekla matka. Její prsty nervózně bubnovaly na desku stolu. „Ty tvoje pseudohistorické pohádky...“

„Počkej. Tohle není pohádka. Všechno to je důkladně zaznamenáno. Ten člověk byl posledním vikingem. Vzpomínáš si, Olegu, co byli zač vikingové?“

„Vyprávěl jste mi o nich.“

„Vikingové brázdili moře, dobývali celé země, osídlili Island, vylodili se v Americe, kterou označovali jako Vinland, a dokonce si založili vlastní říši na Sicílii. A jednu velkou kolonii měli právě v Grónsku. Bylo tam hned několik osad s kamennými domy a kostely. Pak však vikinské lodě přestaly vyplouvat na moře. Jejich kolonie byly opuštěny, anebo se jich zmocnily jiné národy. Také spojení s Grónskem se přerušilo. A tamní klima se mezitím stávalo čím dál drsnějším, dobytek vymíral a grónské osady postupně upadaly. Grónané, kdysi odvážní námořníci, se odnaučili stavět velké lodě a jich samotných neustále ubývalo. Je známo, že někdy v půli 15. století se v Grónsku konala poslední svatba. Potomci vikingů pustli – bylo jich příliš málo, než aby dokázali čelit živlům, dosáhnout pokroku, anebo si alespoň udržet to, co už měli. Dovedeš si představit tu tragédii – poslední svatba v celé zemi?“ Kmet se nyní obracel k matce.

„Takovými analogiemi mě těžko přesvědčíš,“ řekla matka. „Ať už bylo vikingů hodně nebo málo, stejně by je nic nezachránilo.“

„Vidíš, a přitom existovala alternativa. Stačilo, aby německá loď připlula o nějakých třicet let dřív, a všechno by dopadlo jinak. Vikingové by mohli odplout na pevninu a vrátit se zpět do náruče lidstva. Anebo další možnost – došlo by k navázání spojení s jinými zeměmi, objevili by se obchodníci, noví osadníci, anebo alespoň nové nástroje, nové vědomosti... A všechno, všecičko by bylo jinak.“

„K nám nikdo nepřipluje,“ řekla matka.

„Naší záchranou není sžítí se s přírodou,“ řekl stařec s jistotou. Tentokrát se otočil k Olegovi. „Potřebujeme pomoc. Pomoc od zbytku lidstva. A proto trvám na tom, aby se tvůj syn vydal za průsmyk. My si stále pamatujeme. A naší povinností je se postarat o to, aby se niř nepřetrhla.“

„Řečičky,“ řekla matka unaveně. „Co kdybych radši dala vařit vodu?“

„Dej,“ řekl Kmet. „Trochu se prohřejeme. Hrozí nám zapomínání. Už nyní je nositelů alespoň drobtů lidské moudrosti, lidských vědomostí,

čím dál méně. Jedni hynou, umírají, jiné prostě jen příliš pohlcuje boj o přežití... A tu se objevuje nové pokolení. Ty a Mariana jste ještě jakási přechodná etapa. Spojovací článek mezi námi a budoucností. A umíš si představit, jaká ta budoucnost bude?"

„Nebojíme se lesa,“ řekl Oleg. „Vyznáme se v houbách a ve stromech, můžeme lovit ve stepi..."

„Bojím se budoucnosti, v níž vládne nový typ člověka – lovec Dick. On je pro mě symbolem ústupu, porážky člověka v boji s přírodou.“

„Richard je dobrý chlapec,“ řekla matka z kuchyně. „Žije sám a nemá to vůbec jednoduché.“

„Nemluvím o povaze,“ řekl děd. „Jedná se mi o sociální jev. Kdy se jen, Irino, naučíš abstrahovat, oprošťovat se od podružnosti?"

„Ať už budu abstrahovat, anebo ne, faktem zůstává, že kdyby Dick minulou zimu nezabil medvěda, všichni bychom tu pomřeli hladu,“ řekla matka.

„Dick se už cítí být zdejším domorodcem. Přestal ke mně chodit před pěti lety. Ani nevím, jestli si vůbec pamatuje abecedu!"

„Proč by měl?“ zeptala se matka. „Stejně nemáme knihy. A dopisy není kam psát. Ani komu.“

„Dick zná spoustu písní,“ řekl Oleg. „A sám je skládá.“

Oleg se trochu zastyděl, že mu je vlastně příjemné pocíťovat starcovu nepřízeň vůči Dickovi, a tak se jal Dicka hájit.

„O písni nejde. Píseň – to je úsvit civilizace. Jenomže pro drobotinu je Dick idol. Lovec Dick! A pro vás, ženské, je příkladem. ‚Koukněte na Dicka. To je dobrý chlapec!‘ No a pro děvčata je to hotový rytíř. Copak sis nevšimla, jak na něho Marjánka kouká?"

„Jen ať se kouká. Třeba se za něho i provdá. Osadě to jen prospěje.“

„Mami!“ neudržel se Oleg.

„A co má být?"

Matka si jako vždy nevšimla ničeho, co se dělo kolem; žila si v jakémisi vlastním světě, ponořena hluboko do minulosti.

„Copak tobě by se svět Dicků líbil?“ Stařec se zjevně zlobil – dokonce bouchl pěstí do stolu. „Svět zdatných rychlonohých divochů?"

„Můžeš snad nabídnout něco jiného?"

„Tady jeho.“ Stařec položil těžkou dlaň na Olegův zátylek. „Olegův svět – protože to je i můj svět a taky tvůj svět, který se tolik snažíš zapudit, třebaže do žádného jiného nepatříš a ani nikdy patřit nebudeš.“

„Nemáš pravdu, Borjo,“ řekla matka. Odebrala se do kuchyně, sundala z ohně misku s vroucí vodou a přinesla ji do místnosti. „Cukr došel.“

„Mně taky,“ řekl stařec. „Kořeny jsou teď neduživé a nesladké. Egle povídala, že to budeme muset ještě měsíc vydržet. Prostě si místo cukru dáme chleba. Jsi přece inteligentní žena a musíš chápat, že vystřídají-li nás lovci Dickové, budeme odsouzeni k úpadku.“

„Nesouhlasím s tebou, Borjo,“ řekla matka. „Pro nás je hlavní přežít. Nemluvíme teď konkrétně o sobě, ale o osadě. O dětech. Když se dívám na Dicka nebo na Marjánku, probouzí se ve mně naděje. Ty je nazýváš divochy, ale podle mě se jen dokázali přizpůsobit. A pokud teď zahynou, zahyneme všichni. Riziko je příliš velké.“

„To tedy znamená, že já jsem se nepřizpůsobil?“ zeptal se Oleg.

„Přizpůsobil ses méně než jiní.“

„Prostě se o mě jenom bojíš,“ řekl Oleg. „A nechceš, abych šel do hor. A já přitom střelím z kuše líp než Dick.“

„Bojím se o tebe, samozřejmě že se o tebe bojím. Mám jen tebe. Jsi všechno, co mi zbylo. A já mám pocit, že tě s každým dnem víc a víc ztrácím, někam se vzdaluješ, odcizuješ se mi.“

Stařec přecházel po místnosti, jak to dělával, byl-li nespokojen se svými žáky, což se stávalo pokaždé, když zbytečně zaháleli. Sklonil se a zvedl ze stoličky glóbus. Vyrobil ho z obří houby, která minulou zimu vyrostla u kůlny. Společně s Olegem tenkrát roztírali barvy – barevnou hlínu, kterou Mariana s Liz našly u potoka, tu samou, z níž se teď dělá mýdlo. Po usušení z ní vznikly dvě barvy – bílá a šedá. A samotná houba měla šeríkový odstín. Kmet pak z paměti namaloval všechny světadíly a oceány Země. Výsledný glóbus byl bledý a během dvou let používání ještě více vybledl a ošoupal se, takže teď vypadal spíš jako velké kulaté jablko.

Oleg spatřil na desce stolu maličkou skvrnku růžové plísně. Žádná žlutá – tohle byla opravdová jedovatá plíseň. Opatrně skvrnku setřel rukávem. Je to hloupé, když matka dává přednost někomu jinému před svým synem. Vlastně je to zrada. Opravdová zrada.

„My dva umřeme,“ řekl stařec.

„Skvělé. Už jsme žili dost dlouho,“ řekla matka.

„Ale přesto s umíráním nespícháme, lpíme na tomhle životě.“

„Jsmo zbabělci,“ řekla matka.

„Vždycky jsi měla Olega.“

„Žila jsem kvůli němu.“

„My dva umřeme,“ pokračoval stařec, „ale osada musí žít dál. Jinak by se smysl naší existence dočista vytratil.“

„Větší šance na přežití má osada lovců,“ řekla matka.

„Větší šance na přežití má osada takových, jako je Oleg,“ řekl stařec. „Budou-li našemu kmeni vládnout Dick a jemu podobní, za nějakých sto let si už nikdo ani nevzpomene, co jsme zač a odkud jsme přišli. Zavládne právo silnějšího, zákony primitivního kmene.“

„A budou se milovat a množit se,“ řekla matka. „A bude jich hodně. A vynaleznou kolo a za dalších tisíc let třeba i parní stroj.“ Matka se zasmála, ale znělo to víc jako pláč.

„Děláš si legraci?“ zeptal se Oleg.

„Irina má pravdu,“ řekl stařec. „Boj o přežití v té nejelementárnější podobě povede k beznadějnému regresu. Přežít za cenu sžití se s přírodou, přistoupení na její zákony – to znamená kapitulovat.“

„Ale přece jen přežít,“ řekla matka.

„Ona si to doopravdy nemyslí,“ řekl Oleg.

„Samozřejmě, že si to nemyslí,“ souhlasil Kmet. „Znám Irinu už dvacet roků. A vím, že si to nemyslí.“

„Já vlastně radši vůbec nemyslím,“ řekla matka.

„Tak teď lžeš,“ řekl Kmet. „Všichni myslíme na budoucnost, bojíme se a doufáme. Jinak bychom přestali být lidmi. Právě břemeno vědomostí, s nímž se Dick vůbec nezátěžuje, neboť si ho nahrazuje zákony lesa, nás může zachránit. A dokud existuje alternativa, můžeme stále doufat.“

„A kvůli téhle alternativě ženeš Olešku do hor?“

„Kvůli zachování vědomostí, kvůli tobě, kvůli mně. Kvůli boji s hloupostí, copak ti to nedochází?“

„Vždycky jsi byl egoista,“ řekla matka.

„A tvůj mateřský egoismus se nepočítá?“

„Na co potřebuješ Olega? On tu cestu nezvládne. Je přece slabý.“

Tohle neměla říkat. Vzápětí to muselo dojít i samotné matce, neboť na Olega upřela úpěnlivý pohled, jímž ho prosila, aby se neurážel.

„Já se neurážím, mami,“ řekl Oleg. „Ale chci jít. Možná to chci víc než všichni ostatní. Dickovi by dokonce udělalo radost, kdyby mohl zůstat. Za chvíli tu máme tah jelenů. Ideální čas pro lov ve stepi.“

„Bez něho se výprava neobejde,“ řekl stařec. „Vyhlídky na jeho vládu mě mohou pohoršovat sebevic, ale dnes pro nás jeho síla a schopnosti znamenají naději na záchranu.“

„Záchranu!“ Matka odtrhla pohled od Olega. „Pořád dokola tady meleš o záchraně. A co ty sám – věříš v ni? Lidé už do hor vyráželi třikrát, ale kolik se jich vrátilo? A s jakým výsledkem?“

„To jsme ještě byli nezkušení. Neznali jsme zdejší zákonitosti. Šli jsme k průsmyku v době, kdy tam ležel sníh. Teď víme, že taje až koncem léta. Za všechny vědomosti se musí platit.“

„Ovšem kdyby ti, co zemřeli, žili dál, mohli jsme se mít lépe. Měli bychom víc volných rukou, víc živitelů.“

„A stejně bychom se ocitli v moci zákona degradace. Buďto jsme součástí lidstva a opatrujeme jeho znalosti, anebo jsme divoši.“

„Jsi idealista, Borjo. Skýva chleba je dnes důležitější než abstraktní ananasy.“

„Ale ty si přece chuť ananasů pamatuješ, nebo snad ne?“ Kmet se otočil k Olegovi a dodal: „Ananas je tropické ovoce specifické chuti.“

„To jsem pochopil,“ řekl Oleg. „Legrační slovo.“

KAPITOLA DRUHÁ

„Papír,“ zopakoval Kmet. „Alespoň deset listů.“

„Neboj, budeš ho mít,“ řekl Thomas.

Ti, kteří měli vyrazit na cestu, se shromáždili u brány v ohradě. Ostatní je přišli vyprovodit. Všichni předstírali, že se jedná o úplně obyčejnou výpravu, jako když se chodí k bažině pro kořeny, avšak loučili se tak, jako by to mělo být navždy.

Odcházející byli teple oděni – rozličným šatstvem přispěla snad celá osada. Teta Luisa sama volila ty nejlepší kousky a různé je nastavovala nebo zabírala. Oleg si říkal, že tak teple oblečený nebyl snad ještě nikdy v životě. Jen Dick si s sebou nevzal vůbec nic navíc. Vždycky si pro sebe všechno šije sám. Déšť téměř ustal, v kalužích kolem kůlů se šplouchali pištící potápníci. Předzvěst pěkného počasí.

Thomas se podíval na potápníky a řekl: „Déšť skončí. Chtělo by to obhlédnout ohradu, zpevnit kůly.“

„Nemysli na to,“ řekla teta Luisa, „zvládneme to i bez tebe.“

„A co mi doneseš, tati?“ zeptala se zrzavá Rút, Thomasova dcerka.

„Ne,“ řekla jeho žena. „Na to radši ani nemysli. Hlavní je, aby se tatínek vrátil. A zahal si krk, už zase kašleš.“

„Za průsmykem to vezmi víc doprava,“ řekl Thomasovi Vaitkus. „Pamatuješ?“

„Pamatuju,“ usmál se Thomas. „Pamatuju si to, jako by to bylo včera. Běž si radši zpátky lehnout.“

Matka svírala Olegovu ruku a on se jí neopovažoval vytrhnout, třebaže měl pocit, že se Dick při pohledu na něj malinko ušklibá. Chtěla je doprovodit až ke hřbitovu, ale Sergejev ji nepustil. Vlastně kromě Luisy a Kmeta nepustil nikoho.

Oleg se několikrát otočil. Matka tam stála, ruku zvednutou, jako by se jim chystala zamávat, ale zapomněla na to. Snažila se neplakat.

Nad ohradou byly vidět hlavy dospělých. Matka, Egle, Sergejev, Vaitkus. A o něco níž se za trny černaly postavičky drobotiny. Malá řada lidí a za ní zešíkmené, deštěm zmáčené růžové střechy malého shluku domků.

Na pahorku se Oleg otočil naposledy. Všichni dál stáli u ohrady, jen kdosi z nejmladších stačil odběhnout a nyní dováděl kolem kaluže. Od sud shora byla vidět celá ulice, či spíš jen pěšinka mezi chýšemi. A dveře Kristýnina domu. Stála v nich jakási žena, ale z pahorku se nedalo poznat, jestli je to Kristýna nebo Liz. A potom osada definitivně zmizela z dohledu, skryta za temenem pahorku.

Hřbitov rovněž obklopovala ohrada. Dick předtím, než otevřel dveře, nakoukl dovnitř, aby zjistil, zda se tam neskrývá nějaké zvíře. Olega napadlo, že on sám by na něco takového určitě zapomněl.

Zvláštní, pomyslel si, že je hrobů, zakrytých deskami z měkké břidlice, jež byly odlámany z nedalekých skal, podstatně víc než obyvatel osady. I když samotné osadě je pouhopouhých šestnáct roků. Otec tady neležel, zůstal za průsmykem.

Dick se zastavil před dvěma stejnými deskami, otesanými pečlivěji než ostatní. Pod nimi spočívali jeho otec a matka.

Zvedl se vítr, studený a vlezlý. Kmet pozvolna kráčel od hrobu k hrobu. Všechny je znal. Kolik že jich to před šestnácti lety bylo? Pětatřicet, ne, šestatřicet dospělých a čtyři děti. A kolik jich zůstalo? Devět dospělých a tři z dětí, které sem přišly. Tři. Dick, Liz a Oleg. Mariana přišla na svět až tady. A pak je ještě naživu dvanáct dětí z těch, jež se narodily v osadě. Před sedmnácti roky zde tedy bylo čtyřicet lidí, zatímco dnes jich je dvacet a pár drobných. Jednoduché počty. Kdepak, tak jednoduché zase ne. Hrobů je o dost víc – patří všem těm dětem, které podlehly chorobám nebo zahynuly v lese. Zdejšími dětem.

Teta Luisa přímo nad jeho uchem – jako by mu snad dokázala číst myšlenky – řekla: „Většina zemřela během prvních pěti let.“

„Samozřejmě,“ řekl Kmet. „Platili jsme za zkušenosti.“

„Je to zázrak, že jsme první rok nepomřeli všichni,“ řekl Thomas.

Zastavili se před deskami ve středu hřbitova. Byly neotesané, hrubé a hrbolaté; během let stačily téměř úplně zmizet pod zemí, takže teď připomínaly spíše oblé kopečky, sevřené propletenými rezavými šlahouny mechu.

Oleg náhle pocítil touhu se vrátit a ještě jednou pohlédnout na osadu; matka určitě pořád čeká u ohrady a doufá, že přesně tohle udělá. Oleg už dokonce vykročil ke dveřím v ohradě, ale vtom Thomas řekl:

„Čas vyrazit. Za chvíli se začne stmívat a my se ještě musíme dostat ke skalám.“

„Jejda!“ řekla Mariana. Prsty rychle přejížděla po vaku, jenž jí visel přes rameno.

„Zapomnělas na něco?“ zeptal se Dick.

„Ne. I když, přece jen... Ještě bych se podívala na otce...“

„Pojď, Marjánko,“ řekl Thomas. „Čím dřív vyrazíme, tím dřív se vrátíme.“

Oleg spatřil, že Mariana má oči plné slz. Ještě chvilíčku, a vytrysknou jí na líce.

Mariana zaostala za ostatními; Oleg k ní přistoupil a řekl: „Taky jsem se chtěl vrátit. Aspoň se naposledy kouknout z pahorku.“

Kráčeli bok po boku a mlčeli.

Nějakých třicet kroků od ohrady, kde začínaly zrádné lepkavé houštiny, se zastavili.

Luisa je všechny políbila. Kmet si s každým potrásl rukou. Olega si nechal na konec.

„Moc na tebe spoléhám,“ řekl. „Víc než na Thomase. Thomase zajímá blaho osady, současnost. Ale ty musíš myslet na budoucnost. Rozumíš mi?“

„Dobře,“ řekl Oleg, „a vy dohlédněte na mámu, ať se jí moc nestýská. Donesu mikroskop.“

„Děkuji. Vraťte se brzy.“

Dick jako první vstoupil do houštin; hrotem svého kopí za chůze snadno a rychle rozhrnoval lepkavá chapadla.

„Držte se blíž za mnou,“ řekl. „Než se stačí vzpamatovat.“

Oleg se neotáčel. Na otáčení nebyl čas. Stačí na chvilíčku přestat dávat pozor, a větve se ti přilepí k holínce tak pevně, že se téměř nedá odtrhnout; a i když ji odtrhneš, na dobré tři týdny si s sebou poneseš její smrad. Odporné houštiny.

* * *

Ke skalám dorazili za soumraku.

Les nesahal až ke skalám – jejich rudé tesáky čněly z holé, skvrnami lišejníku pokryté doliny; chuchvalce mračen přelétávaly tak nízko, že jim hroty skal páraly břicha, a mizely v šedavém oparu. Thomas řekl, že jeskyně, v níž nocoval posledně, je suchá a snadno dostupná. Všichni kromě Dicka už byli unavení. Byl-li unavený i Dick, nikomu to neříkal. Jenom cenil zuby.

„Tenkrát byla větší zima,“ řekl Thomas. „Mysleli jsme si, že v mrazech bude snazší překonat bažiny. Jenomže průsmyk byl neprůchodný. Vzpomínám si, jak jsme tudy šli a pod nohama nám to cinkalo. Námraza.“

Mezi poutníky a skalami se rozkládala matně bílá skvrna asi dvacet metrů v průměru.

„Tady to cinkalo?“ zeptal se Dick, který šel v čele. Prudce se zastavil na kraji skvrny. Ta se maličko leskla, asi jako kůra borovice.

„Ano.“ Thomas se zastavil vedle Dicka.

Oleg trochu zaostal. Před hodinou si od Mariany vzal její vak, aby se dívka zbytečně nepřepínala. Mariana mu ho nechtěla dát, ale Thomas řekl:

„Správně. Zítra ti pomohu já. A potom Dick.“

„Nač pomáhat?“ řekl Dick. „Prostě z něho v noci vyndáme všechno přebytečné a rozdělíme si to mezi sebou. Sami si toho ani nevšimneme a Marjance se uleví. Mělo nás to napadnout dřív. Dva měsíce jsme se chystali, ale nenapadlo nás to.“

„To by mě tedy zajímalo, koho to mělo napadnout? Jsi přece stejný myslitel jako my ostatní,“ poznamenal v duchu Oleg.

A táhnout toho s sebou museli nemálo, i když je Dick ujišťoval, že se o potravu nemusejí starat, že je dokáže uživit. Přece jen si nesli jak sušené maso, tak i kořeny a sušené houby; hlavní břemeno ovšem představovalo suché dříví, bez něhož by si ani neohřáli vodu, ani nezahnali divokou zvěř.

„Víte, čemu se to podobá?“ řekla Mariana, když dohonila muže. „Vršku houby. Obrovitánské houby.“

„Může být,“ řekl Dick. „Raději se jí vyhneme.“

„Proč?“ zeptal se Oleg. „To se pak budeme muset drápat přes osyp.“

„Něco zkusím, dobře?“ řekla Mariana, načež si klekla a vytáhla nožík.

„Co chceš dělat?“ zeptal se Thomas.

„Uříznu kousíček. A přičichnu k němu. Pokud je to jedlá houba, umíte si představit, jaká je to paráda? Nasytí celou osadu.“

„Nic neřež,“ řekl Dick. „Ta tvoje houba se mi nelíbí. A podle mě to ani houba není.“

Leč Mariana již zabodla nůž do kraje skvrny. Uříznout však nic nestačila – nůž jí leknutím vypadl z ruky. Bílá skvrna se totiž znenadání vzdula, zacukala sebou a jako vlna se vrhla směrem k Marianě. Dick dívku strhl k sobě, tak prudce, až se společně odkutáleli po kamenech. Thomas uskočil za nimi a pozvedl kuši.

Dick, sedící na kamenech, se rozesmál:

„Abys něco takového zabil, potřeboval bys šipku velkou jako strom, ne-li větší!“

„Však jsem povídala, že je to houba,“ řekla Mariana. „Zbytečně ses vylekal, Dicku. Dokonce i jako houba voní.“

Po skvrně se jako vlny přelávaly křeče, rodící se ve středu a šířící se ke krajům – připomínaly kola na hladině jezírka, do něhož kdosi hodil kámen. A samotný střed houby se zvedal výš a výš, jako kdyby se někdo snažil prodrat ven a tlačil zespoda hlavou. Potom se od středu na všechny strany rozběhly tmavé prasklinky, jež se neustále rozšiřovaly, dávající vzniknout obrovským okvětním lístkům, namířeným špičkami ke středu. Lístky se pak začaly zvedat nahoru a prohýbat vzad, dokud nevznikla květina.

„To je nádhera,“ řekla Mariana. „No není to nádhera?“

„Tak po tomhle ses chtěl procházet?“ řekl Dick Olegovi hlasem staršího, třebaže byli vrstevníky.

Thomas si přehodil kuší přes rameno a zvedl Marianin nůž.

„Přírodovědci by ve svém vlastním zájmu měli nejprve myslet, až pak zkoumat.“

„Vůbec nic nám nemůže udělat,“ řekla Mariana. „Ukazuje nám, jak je krásná!“

„Jenom jestli se v ní někdo neschovává,“ řekl Dick. „Tak co, jdeme? Jinak se setmí, a my už tu jeskyni nenajdeme. Všechny plány přijdou vniveč. Vždyť jsme schválně vyráželi tak, abychom mohli přenocovat na známém místě.“

Skvrnu obešli po kamenném osypu. Oleg se shora pokusil nahlédnout do kalichu květu, ale byla tam tma. A prázdnou. Okvětní lístky se postupně znovu sblížovaly, květ se zavíral, obří houba se uklidňovala.

„Jak jí budeme říkat?“ zeptala se Mariana.

„Muchomůrka,“ řekl Thomas.

„Je muchomůrka houba?“

„Muchomůrka je rozhodně houba,“ řekl Thomas. „Velká a jedovatá. Má červený klobouk a na něm bílé flíčky.“

„Žádná velká podoba,“ řekl Dick.

„Ale zní to hezky,“ řekla Mariana.

Už dávno se stalo zvykem, že názvy neznámým věcem dával Thomas. Známé názvy, byť ne vždy odpovídající. Ale nač se vymýšlet s novými? Vždycky tu byl nějaký shodný rys. Houby rostou v zemi a dají se sušit. To znamená, že oblym oranžovým nebo modrým koulím, které se zahrabávají do země, ale které se dají sušit, vařit, smažit i jíst, pokud se náležitě odmočí, budeme také říkat houby. Šakali chodí ve smečkách, živí se mršinami, jsou zbabělí a lační. A co záleží na tom, že zdejší šakali jsou ve skutečnosti plazi? Medvěd má dlouhou a chundelatou srst a sám je pořádně velký... I když tady jsou jeho srstí vlastně výhonky stepních běžců, podobné nazelenalým chlupům.

Během trmácení přes osyp se Oleg stačil notně zadýchat. Zpod nohou se mu kutálela suť, v ruce ho tížil Marianin vak, jeho vlastní mu tlačil na ramena. Oleg počítal kroky. Kde je ta zatracená jeskyně? Vzduch začal modrat; den byl již beztak pošmourný, ale nyní se již i deset kroků vzdálené předměty rozpjely a od země stoupala šedavá mlha – nejvyšší čas se schovat, v noci se do lesa neodváží ani Dick. Za tmy přicházejí noční bestie. Vyjdeš-li v noci za ohradu, nevrátíš se. A tady, daleko od osady... Oleg se otočil. Najednou měl pocit, že za ním kdosi kráčí. Ne, nic, jen mlha. Mimoděk přidal do kroku; v příštím okamžiku se na něho Thomas podíval a tlumeně jej okřikl:

„Nevrážej do mě. Udržuj vzdálenost.“

Přesto se však Oleg nedokázal zbavit dojmu, že je někdo sleduje.

Thomas zmizel v šeru; předešl Marianu. Nyní jde před Olegem právě Marjanka. Má úzká záda, úzká dokonce i v teplé bundě. Mariana klopýtá. V šeru špatně vidí. Egle říká, že se jedná o šeroslepost – ne však obyčejnou, nýbrž endemickou. ‚Endemická – to znamená vyskytující se jen na určitém území,‘ zazněl mu v uších Kmetův hlas, skoro jako by děd stál hned vedle něj.

„Vezmu tě za ruku, chceš?“ zeptal se Oleg.

Společně se teď ubírali mlžnou bažinou, do níž se bořili až po kolena.

„Ne,“ řekla Mariana, „díky.“

„Stát!“ Dickův hlas zazněl dutě, zdaleka. „Skály.“

* * *

Jeskyni naštěstí našli neobsazenou. Mohl se v ní schovávat medvěd, či nějaká ještě horší soumravná nebo noční bestie z těch, které se jako přízraky potulují kolem ohrady, a občas s ní dokonce lomcují; lidská obydlí je přitahují, ale zároveň se jich bojí. Jednou si s sebou Mariana z lesa přitáhla kůzle, úplně malé, jí asi tak po pás. Kozel měl neskutečně otravný hlas – snad ještě horší než dvojčata – a chlupům podobná zelená tráva mu z boků visela až na zem. Neustále dupal opancéřovanými nohama a kvílivě nařikal.

„Mečí,“ řekl tenkrát spokojeně Vaitkus. „Miluju hlasy domácího zvířectva.“

„Tak to tedy bude kozel,“ řekl Thomas.

Kozel žil v osadě až do zimy, kdy noc trvá téměř bez přestávky. Zvykl si na lidi, téměř nekousal a neustále se ochomýtal kolem Sergejevovy dílny, kde bylo teplo. V dílně Sergejev vyráběl nábytek a vyřezával ná-

dobí. Olega bavilo mu pomáhat, rád dělal rukama nové věci. A potom jedné noci přišly noční bestie. A kozla si odvedly s sebou. Mariana našla za hřbitovem několik chuchvalců zelené srsti, ale až na jaře. Mohla se i zmylit.

Vaitkus tehdy poznamenal: „Rozvoj živočišné výroby odložíme na neurčito.“

„Tím spíš,“ dodala Egle, „že nám byl jako chovné zvíře starýho kozla platný.“

Jeskyně měla jedinou vadu: příliš široký vchod. Napříč vchodem natáhli stan z rybích kůží a za ním rozdělali oheň – ten noční bestie nemají rády. V jeskyni bylo skoro teplo a Oleg se s potěšením natáhl na hladkou kamennou podlahu. Mariana se uvelebila hned vedle.

„Jsem tak unavená,“ řekla. „A měla jsem strach.“

„Já taky,“ řekl Oleg tiše. „Měl jsem pocit, že nás někdo sleduje.“

„Dobře, že jsem to nevěděla,“ řekla Mariana.

Dick štípal polínka. Vzali si samé pěkné kusy dřeva. Takové, co pomalu hoří. Thomas otevřel vak se sušenými houbami a vytáhl trojnožku a kotlík k zavěšení nad ohništěm.

„Olegu,“ řekl, „podej mi vodu.“

Vodu měl Oleg ve vaku, v nádobě z vydlabané dýně. Thomas by klidně mohl udělat dva kroky a vzít si ji sám. Oleg pochopil, že Thomasův pokyn byl výchovného rázu. Nechce Olegovi přikazovat, aby vstal a našel si nějakou práci. Copak se ale celou dobu válel? Stan přece pověsili společně, oheň pěkně hoří... Přítště pomohu víc, to už nebudu tak unavený. Vždyť jsem se celou dobu táhl s Marianiným vakem...‘

Nahlas ale Oleg samozřejmě neřekl nic. Ještě se ani nestačil zvednout, když vtom Dick natáhl dlouhou ruku a přisunul Olegův vak k Thomasovi.

„Ať si odpočine,“ řekl bez náznaku citu, lhostejně. „Je utahaný. Nesl dva vaky.“

„Ať si poleží,“ souhlasil Thomas.

Oleg se posadil.

„A co se ještě musí udělat?“ zeptal se. „Jestli je něco potřeba, udělám to.“

„Počkej, Thomasi,“ řekla Mariana, „nech vaření na mě. Nevíš, kolik hub by se mělo dávat do vody.“

„Měl jsem pocit,“ řekl Dick, „že za námi někdo šel.“

„Ty taky?“ zeptal se Oleg.

A vtom hned u vchodu zaslechli čísi těžké kroky. Dick se vrhl pro kuši. Thomas se sklonil nad ohněm, připraven uchopit poleno. Kroky

utichly. Zavládlo hluboké ticho. Jen občasné kapání vody z převisu nad vchodem do jeskyně.

„Stihli jsme to tak tak,“ řekla Mariana.

„Pšt.“

Ale za lesklou plentou z rybích kůží, po níž se míhaly odlesky plamenů, bylo ticho.

Dick s připraveným kopím přistoupil k plentě, obezřetně odhrnul cíp, vyhlédl ven.

Oleg se díval na jeho široká napjatá záda a čekal. Možná by také měl zvednout kopí... Tohle je ale přece Dickova práce. Oleg si uvědomoval zjevnou nespravedlnost této myšlenky, leč mohl se alespoň utěšovat tím, že jeho práce tkví v něčem jiném. Musí věnovat pozornost věcem, jichž si ostatní nevšimnou, které je nebudou zajímat. Stařec na něho spoléhá...

Mariana měla plné ruce práce kolem kotlíku – třídila houby a sušené slané bobule. Vždy je vařila odděleně a až potom je smíchávala. Klečela, rukávy bundy vykasané, hubené paže samá podlitina a šrám. Olega napadlo, že Mariana má krásné paže – a ty šrámy jsou nic, jen maličkost, koneckonců je mají všichni.

Také Thomas se díval na Marianiny kmitající ruce, díval se, jak se dívka ponořila do své činnosti, jako by vykonávala nějaký složitý a důležitý obřad, pro něho – vetřelce na této planetě – postrádající smysl, díval se na šrámy na jejích pažích, na onu daň, kterou si les vybral za nabyté zkušenosti, a myslel přitom na propast, již osada hloubí mezi ním a těmito výrostky, kteří teď bez obtíží usnou na kamenné podlaze, bez dek, lhostejní k vlhkému, dotěrnému chladu, a kterým se neprotiví zápach těch rostlinných krakatic, jež nazývají houbami, neboť mu dávno přivykli... Ostatně, i samotné děti tady páchnou jinak než doma. Včetně vlastních. I jeho osmiletá Rút se v lese, pokud by se tam náhodou ocitla, neztratí, přinejmenším neumře hladu. Les je nebezpečné místo, zrádné. Ale je jejich. A jestliže on, Thomas Hind, je v tomto lese člověkem, pak oni jsou kolouchy, zajíci či dokonce včaty – nejsou nejsilnější, ale rozumu mají více než většina jiných, takže si poradí.

Mariana nakousla pochybnou houbu, hvízdla si pod nos a odhodila ji do kouta. A přitom nepochybně houba jako houba...

Kolem vchodu znovu něco prošlo, divže se to neotřelo o polopřůsvitnou zástěnu. Zatracení přízrakové tmy. Chodí si tam, velcí jak sloni, ani by mě nepřekvapilo, kdyby byli ke všemu ještě jedovatí... Děcka jsou unavená, ale Dick vypadá, že by klidně hned teď vyrazil do nejhlubšího

lesa pronásledovat šakala. Oleg je samozřejmě slabší. Ale hlavu má bystrou, to se mu zas musí nechat...'

Plenta se zavlnila, noční návštěvník se ji zřejmě rozhodl strhnout. Thomas popadl doutnající poleno a dřív, než to stačil udělat Dick, vyhlédl ven do šera a mlhy. Tmavý stín odplul do dáli a rozplynul se v oparu, jako by si nějaký vtipálek zpátky k sobě přitáhl balonek.

„Netuším, co to je,“ řekl Thomas. „Nic takového jsem předtím neviděl.“

„Budeme muset u ohně držet hlídky,“ řekl Dick.

„Stejně se mi vůbec nechce spát,“ řekl Oleg.

„Mít tu tak pořádnou pistoli,“ řekl Thomas.

„Polévka bude za pět minut,“ řekla Mariana. „Moc dobrá. Teta Luisa si dala práci, vybrala nám samé hříbky.“

Daleko předaleko cosi mlasklo, zahučelo. Poté se ozval lehký dusot početných nohou a mečení. Několikahlasné.

Mariana byla rázem na nohou.

„Kozli!“

„Ten tvůj už je sežraný,“ řekl Dick. „Co je asi vyplašilo?“

„Jedovatý slon,“ řekl Thomas, čímž překvapil i sám sebe.

„Kdože?“ podivila se Mariana.

Dick se rozesmál.

„Pěkné pojmenování,“ řekl.

Mečení se změnilo v pronikavý křik, asi jako když pláče malé dítě. Potom všechno utichlo. A zase dusot.

„Myslím, že je vypouští ta obří houba,“ řekl Oleg.

„Koho?“ zeptal se Dick.

„Jedovaté slony.“

„To jsou ti zlí duchové, co o nich vyprávěla Kristýna,“ řekla Mariana.

„Žádní zlí duchové nejsou,“ řekl Oleg.

„Zkus někdy zajít dál do lesa,“ řekl Dick.

„Zmlkňte,“ řekl Thomas.

Někde docela blízko se přehnali kozli. Za nimi se pohyboval jejich pronásledovatel, bylo slyšet jeho pružné a pozvolné našlapování. Lidé ustoupili za oheň tak, aby se plameny nacházely mezi nimi a zástěnou. Neznámá zvířata jsou děsivá především proto, že nikdo ještě nezná jejich zvyklosti.

Plenta sebou trhla na stranu, šikmo se rozpárala a do jeskyně vtrhla zelená chlupatá bytost vysoká jako člověk, avšak zakulacená, na čtyřech nohou a s kostěným hřebenem na zádech, třícím ze srsti jako řada strných pahorků nad hustým lesem.

Zvíře se rychle a jemně třáslo. Jeho drobná rudá očka hleděla bezmyšlenkovitě a odevzdaně.

Dick namířil kuši, snažil se střílet na jistotu.

„Ne!“ křikla Mariana. „Vždyť to je kozel!“

„Správně,“ zašeptal Dick, aniž se hnul z místa; vlastně stěží pohnul rty. „Maso.“

Ale Mariana již kolem ohně kráčela ke kozlovi.

„Počkej,“ pokusil se ji zastavit Thomas. Mariana však jeho ruku se-
třásla.

„To je můj kozel,“ řekla.

„Ten tvůj už je dávno po smrti,“ řekl Dick, avšak ruka s kuší mu klesla – masa ještě měli dost a Dick nerad zabíjel jen tak. Lovci vždycky zabíjejí jen tolik, kolik dokážou unést.

Kozel ucouvl. A strnul. To, co na něho číhalo tam venku, muselo být děsivější než Mariana. Mariana se sklonila, rychle vytáhla z vaku chutnou sušenou houbu a podala ji kozlovi. Ten vzdychl a začenichal, načež otevřel svou hroší tlamu a poslušně schroupal nabídnutou potravu.

* * *

První hlídku držel Oleg. Kozel neodcházel. Ustoupil ke stěně, jako by se s ní snažil splynout, jedním okem hleděl na Olega a čas od času hlasitě vzdychal. Potom se vždycky začínal drbat o stěnu.

„Sypou se z tebe blechy,“ řekl Oleg. „Stůj klidně, jinak tě vyženu.“

Kozlův pozorný nemrkající pohled budil dojem, že zvíře naslouchá a rozumí, ovšem ve skutečnosti kozel jen bystřil sluch, aby mu neuniklo nic z toho, co se děje venku.

Olega, upírajícího pohled na dohořívající oheň, se nenápadně zmocnila dřimota. Zdálo se mu, že nespí a že vidí, jak nad doutnajícími uhlíky vzletávají modravé jiskry, jak tančí v párech a prolétají se do chorovodu. Kozel hlasitě vydechl a zamečel, zadupal kopyty. Oleg sebou trhl – chvilíčku se nemohl rozvzpomenout, kde se nachází. Až o vteřinu nebo dvě později pochopil, že kozel zmizel ze svého původního místa, že uskočil do hloubi jeskyně. A dírou v zástěně se dovnitř drala šedivá hrbolatá masa, pomalu, jako těsto se valila do jeskyně. Masa v sobě měla jakousi tupou zvědavost, nespěšnost, umíněnost; kozel zoufale mečel, žadonil o záchranu – musel si myslet, že si těsto přišlo konkrétně pro něj. Olega neznámo proč napadlo, že na noční přízrak je tahle masa příliš nehezka; začal rukou tapat po kamenech, ale kuši pořád ne a ne nahmatat – nebyl

totiž schopen odtrhnout pohled od masy, která se k němu neúprosne přibližovala, vydávajíc dusivý kyselý puch. A díky tomu uviděl, jak se v tvorově boku znenadání zjevila šipka z kuše a zabořila se do těsta až skoro po opeření, propadla se do něho; v příštím okamžiku těsto ucuklo, stáhlo se a zmizelo, okraje trhliny se znovu semkly a plenta se líně rozvlnila.

Oleg konečně dokázal sklopit zrak. Kuše ležela asi dva centimetry od jeho roztažených prstů. Dick seděl na podlaze, naprosto bdělý a svěží, jako by si ani nelehal spát. Sklonil kuši a řekl:

„Možná bylo zbytečné hned střílet. Měl jsem počkat.“

„Tak proč jsi střílel?“ zeptala se Mariana, která, stále vleže, natáhla ruku a nyní hladila kozlový tenké opancéřované nohy; zvíře vzlykalo jako dítě, stěžovalo si Marianě na svůj strach.

„Oleg ztuhl a ta věc už byla těsně u něj,“ řekl Dick, aniž by chtěl Olegovi něco vyčítat nebo se ho dotknout; prostě jen řekl, co si myslel. Vždycky říkal, co si myslel. „Nebyl čas vybírat doutnající poleno.“

„Dřímá jsi?“ zeptal se Olega Thomas.

Thomas ležel celý zabalený do deky, pod hlavou vak se sušeným masem. Byla mu zima, větší zima než komukoli z nich, pořádku si na zimu nemohl zvyknout. „Až přijde opravdová zima, bude to mít ze všech nejtěžší,“ pomyslel si Oleg a nahlas řekl:

„Dřímá. Ani nevím, jak dlouho. Vzbudil mě kozel.“

„Jsi pašák, kozlíku,“ řekla Mariana.

„Dobře, že tě vzbudil,“ řekl Dick a uvelebil se na boku. Jeho dlaň spočívala na pažbě kuše, krásně a pečlivě vyřezané – jeho vlastním díle. „Jinak by nás to sežralo a...“

A usnul, aniž by dokončil větu.

Thomasovi se spát nechtělo. Vstal, aby vystřídal Olega; ten se sice chvíli zdráhal, ale nakonec souhlasil – však se mu už klížily zraky – a zanedlouho klidně oddechoval natažený na podlaze. Thomas si přes ramena přehodil deku. Nebylo by špatné přidat do ohně ještě pár polen, ale dřevem je třeba šetřit, beztak ho mají málo a zima bude čím dál horší. Vybavil si, jak hrozná zima jim byla, když šli k průsmyku poprvé. Smrtící, beznadějná zima. Úplně nejdál se dostali během druhého pokusu. Pravda, z té výpravy se taky vrátili jen dva. On a Vaitkus.

Thomas se podíval na mladé. Jak je možné, že necítí, že je spaní na kamenech tvrdé, studené a zoufale nepohodlné? K jakým změnám v jejich metabolismu během těch let došlo? Jsou to přirození divoši, pohlížející na něho – na starce – se zdvořilou shovívavostí domorodců. Boris je

může strašit, jak chce, ale oni se stejně budou rok od roku lépe sžívat s tímto světem mokrého lesa a šedivých mračen. A Boris má a zároveň nemá pravdu. Pravdu má v tom, že přechod k divošství je nevyhnutelný. Thomas to dobře vidí na své vlastní dceři a ostatně i na všech ostatních dětech. Je ale zřejmé, že se jedná o jediné východisko, o jedinou možnost přežít. A průsmyk – to je jen symbol, na který už dávno nikdo nevěří, ale je těžké se ho zřeknout, úplně ho odmítnout.

Kozel přešlápl na místě, zadupal kopyty na kamennou podlahu. Dick otevřel oči, bez sebemenšího pohybu se zaposlouchal a pak opět usnul. Mariana se ve spánku přikulila k Olegovi a položila mu hlavu na rameno. Tak je to pohodlnější. Daleko v lese cosi zahučelo, rozlehlo se temné, pozvolna tichnoucí zaburácení. Thomas si vybral jedno z tenčích polínek a opatrně ho položil do ohně.

* * *

Svívalo, trhlinou v zástěně se do jeskyně lila namodralá mlha; odkudsi zdaleka, z hloubi lesa, se ozvalo skřehotání hopsálek, vítajících nový den. Dick, který hlídkoval u vyhaslého ohně a krátil si čas ořezáváním dřívků pro šipky do kuše, pečlivě naskládal hotové dřívky do vaku a poklidně usnul. Nikdo si proto nevšiml, jak kozel opustil jeskyni. Marianě to okamžitě po probuzení zkazilo náladu – ihned si pospíšila ven a oběhla skálu kolem dokola, ovšem po kozlovi ani vidu ani slechu.

„Nenávidím ho,“ řekla, když se vrátila.

„Za to, že ti ani nepoděkoval?“ zeptal se Oleg.

„S námi by mu bylo líp, byl by v bezpečí.“

„Škoda, že jsem ho za úsvitu nezastřelil,“ řekl Dick. „Chtěl jsem to udělat, ale pak jsem si řekl, že to bude lepší udělat ve dne.“

„To není fér,“ řekla Mariana. „V noci nás přece zachránil.“

„Jedno s druhým nesouvisí,“ řekl Dick. „Copak to nechápeš? Navíc ten kozel myslel jenom na to, jak si zachránit vlastní kůži.“

Oleg zvedl kožený měch a vydal se hledat vodu.

„Nezapomeň si tu kopí,“ řekla Mariana.

„A nechoď moc daleko,“ řekl Thomas.

„Nejsem malý,“ mávl Oleg rukou, ale kopí si přece jen vzal.

Opar se ještě úplně neroztýlil, dál se ukrýval v nejnižších položených místech; oblaka zase klesla až téměř k zemi a mezi nimi a zbytky mlhy se tu a tam objevovaly křehké sloupy a pilíře, jako by letící oblaka k mlze natahovala ruce a zvala ji, aby se k nim připojila. Olega napadlo,

že by klidně souhlasil, kdyby mu oblaka navrhla, že ho s sebou místo mlhy vezmou na jih, k velkým lesům, k moři, do krajů, kam se loni vypravili Sergejev, Vaitkus a Dick. Byl s nimi ještě Poznaňski, ale ten se nevrátil. Nedostali se moc daleko a moře nakonec nespátřili, neboť tamní lesy jsou rozlehlé, plné dravých lián, zvířat a jedovatých plazů; čím je země teplejší, tím více člověku nebezpečných tvorů ji obývá. Kdyby však letěl s oblaky, mohl by se snadno přehnat nad korunami stromů i nad mořem, jako ti mrační ptáci, kteří se někdy za dobrého počasí objevují mezi oblaky, ale na zemi je nikdo nikdy neviděl. Lidé, to se ví, létat umějí, dokonce mnohem rychleji než oblaka. Jenomže v osadě se se vším musí začínat od nuly. A to není jednoduché, když scházejí potřebné nástroje i čas. Oleg chtěl postavit balon, ovšem na to by potřeboval obrovské množství rybích kůží a také jehel a nití a nikdo – kromě starce a drobotiny – mu s tím nechtěl pomoci.

„Jako abstraktní nápad to není špatné,“ řekl tenkrát Sergejev. „Za nějakých sto let se do toho určitě pustíme.“

A Kmet odvětil: „Za nějakých sto let na tenhle nápad všichni spolehlivě zapomeneme. Vymyslíme si bohy, kteří žijí v oblacích a kteří nám smrtelníkům zakazují, abychom se k nim přibližovali.“

Ze stavby balonu tedy nic nebylo.

Oleg se vydal dolů po svahu – měl pocit, že odtud slyší zurčení vody. Na takových místech se mohou nacházet prameny, zřídla. Zanedlouho se dostal ke kamennému osypu, za nímž zpod země vyčníval vršek obří houby, který jim včera večer odhalil svůj chřtán. Mlžná čepice sklouzla z bílého kruhu, a tak Oleg mohl sledovat, jak se střed houby otevírá, rozpadá se na jednotlivé okvětní lístky a jak se ven z mlhy na druhé straně údolíčka kutálejí – v pravidelných intervalech, jedna po druhé – veliké koule, o odstín šedi tmavší než samotná houba, pórovité a napohled měkké. První, druhá, třetí, čtvrtá... Tak tohle tedy byl ten noční host, jedovatý slon, kus těsta...

„Lovci se vracejí domů,“ řekl Oleg tiše a pak si najednou uvědomil, že se všechny koule kutálejí jeho směrem, a to podstatně rychleji, než by se při rovnoměrnosti jejich pohybu mohlo zdát.

Oleg začal couvat, zatímco koule se jedna za druhou vkutálely na pružný povrch houby a zamířily ke středu, k roztaženým okvětním lístkům. Když se k nim první koule dostala, jemně je rozhrnula a plavně zapadla dovnitř, následována druhou a třetí. Čtvrtá se ještě vteřinku zdržela, jako by si ověřovala, zda je v denním světě všechno v pořádku. Pak zmizela i ona. Vzápětí se okvětní lístky pomalu a spokojeně semkly ve

středu a povrch houby se vyhladil, takže začal opět připomínat zamrzlé jezírko.

Oleg se schoulil náhlou zimou. Od západu, kam měli namířeno, se přihnál ledový vítr a bolestivě ho zaštípal do tváře a do rukou. Připomněl mu, co na ně čeká. Tím, co Olegovi náhle nahnalo strach, ovšem nebylo tohle, nýbrž pomýšlení na to, že ani oni nedokážou zdolat průsmyk, jako se to nepovedlo žádné z předchozích výprav. Dicka to jedině potěší – aspoň se bude moci vrátit do své milované stepi. Mariana se přes to přenese, najde útěchu v nově objevených bylinách a houbách. Thomas už je na neštěstí zvyklý a v úspěch nevěří. Takže špatné to vlastně bude jen pro něj, pro Olega. A pro Kmeta.

* * *

Celý den se ubírali otevřenou krajinou, jen tu a tam míjeli shluky nevysokých houštin. Tato místa byla naprosto pustá, ale cesta byla aspoň o to snazší, a tak se ani moc neunavili. Thomas říkal, že se jim podařilo správně vybrat čas. Letošní léto bylo teplé, minule už zde ležel sníh. Dick se nudil, a tak čas od času jako hopsálek odbíhal stranou a o půl hodiny později se vracel rozčarován, bez kořisti.

Kozel měl štěstí, že se objevil právě během jedné takové Dickovy nepřítomnosti. Jinak, říkal si Oleg, by ho Dick určitě zastřelil. Byl to pořád tentýž kozel. Když hlučně vyskočil z houští, skupinka lidí se okamžitě naježila hroty šipek. Jakmile ho však členové výpravy poznali, uklidnili se. Chlupaté obřísko, v kohoutku vyšší než Oleg, se ze setkání se starými známými halasně radovalo – tryskem se přehnalo kolem nich, přičemž vyhazovalo těžkým zadkem, rachotilo pláty na zádech a pronikavě mečelo.

Od té doby už je kozel neopouštěl. Radost mu udělal dokonce i vracející se Dick, jehož ucítil, ještě když byl dobrý kilometr daleko. Brzy se vecpal doprostřed oddílu, neboť se mu očividně nechtělo jít ani z boku ani vzadu, a neustále se tam pletl pod nohama. Oleg měl pořád pocit, že mu kozel musí ostrým kopytem každou chvíli šlápnout na nohou, ovšem zvíře se ukázalo být ohleduplnějším než při prvním setkání.

Kozel se mohl pochlubit mimořádně vyvinutým čichem i sluchem. Přítomnost živých bytostí dokázal odhalit na vzdálenost mnoha kilometrů a již k večeru Mariana své druhy ujišťovala, že rozumí smyslu zvuků, které vydává – že pozná, kdy se před nimi nachází palouk s chutnými houbami a kdy je naopak nezbytné koukat pod nohy, neboť se tam plazí dravé liány.